

2025

LæringsCentret

Tema om faglitteratur

Bliv ambassadør for Orlaprisen 2025

Børnenes egen bogpris, Orlaprisen, hylder de nye danske børnebøger og giver al magt til børnene, når der skal nomineres bøger og vælges vindere. Det er godt for læselysten!

Alle 4.-6. klasser har muligheden for at blive Orla-ambassadører og gøre noget ekstra ud af Orlaprisen. Som ambassadørklasse modtager I en kasse med plakater, keyhangers og andet godt samt forslag til aktiviteter, I kan lave på skolen. Hver ambassadørklasse får mulighed for at deltage med en repræsentant i Orlaprisens jury, der udvælger de 15 nominerede bøger. Og så skal børnene selvfølgelig læse en del af de indstillede bøger. Vil du vide mere? Så deltag i infomøde om Orlaprisen **9. april kl. 14.30-15.00 (for lærere)**. Se mere på Orlaprisens facebookside og LinkedIn-profil. Mød også Orlaprisen på Lærfest i Aarhus 2. og 3. april og få masser af tips til at bruge Orlaprisen på PLC og i undervisningen.

Claus Deleuran-prisen 2025

Benni Bødker har modtaget Claus Deleuran-prisen for årets bedste danske tegneserie: *MESCHUGGE!* Christian Højgaard har tegnet! Bedste danske debut 2025: *ALVA I MØRKET* af Aksel Studsgarth og Daniel Hansen. Bedste danske webtegneserie 2025: *GUNHILD* af Fred Tornager

Sigvaldi-Prisen til to forlag

Sigvaldi-Prisen gik i 2024 til forlagene Palomar og Vild Maskine og er opkaldt efter forfatteren Otto Sigvaldi (1943-2015). Udover at være forlægger var Otto Sigvaldi digter og oversætter. I begyndelsen af 1970'erne gjorde han sig bemærket på Strøget i København, hvor han solgte egne og andres værker fra en barnevogn. Altid i farvestrålende gevandter og røde eller grønne træskostøvler.

Prisen blev uddelt for første gang i 2020 og er stiftet af Projektstøtteudvalget for Litteratur. Indstillingerne til prisen kan indsendes af forlagene selv eller af andre. Udvalget modtog i 2024 i alt 137 indstillinger, fordelt på 52 forskellige forlag. Der udvælges hvert år to modtagere, årets to forlag blev valgt for deres dedikation til at styrke kvalitetslitteraturens position i Danmark. Begge formår at sætte en høj standard inden for deres respektive felter. Hvor Palomar giver danske læsere adgang til internationale litterære perler, især fra Østeuropa, står Vild Maskine som en drivkraft for nordisk børne- og ungdomslitteratur med et særligt kunstnerisk præg.

Vild Maskine: "Det er en kæmpestor ære at modtage Sigvaldi-prisen. Vi er enormt glade for anerkendelsen af det arbejde, vi lægger i at udvikle ny dansk børnelitteratur. Vi har drømt om at vinde prisen lige siden den blev stiftet. Det giver luft til, at vi kan fortsætte med at holde samme fokus, som vi har gjort de sidste mange år, så det skal virkelig fejres."

Indhold

Kort nyt.....	2
Leder.....	3
Til inspiration.....	4
Faglitteratur på skolebiblioteket..	6
Fortællende fagbøger.....	8
Sådan vækker du faglitteraturen til live i projektarbejdet.....	10
Frem med fagbøgerne.....	12
LAV-LIX kan skabe mere inklusion.....	13
Anmeldelser.....	14
Hvordan løfter vi de læseflade elever?.....	24
Læs, mærk, gør!.....	28

Hans Hansen in memoriam 1939-2025

Hans Hansen blev født på Frederiksberg i København og blev lærer i 1963 fra Marselisborg Seminarium. Han var lærer i Osted og blev hurtigt seminarielærer med fagområderne dansk, teater og film. Han har også været lærer på en kostskole og ved Frederiksværk kommunale skolevæsen. I 1977 kvittede han lærerarbejdet for at hellige sig forfatter-skabet. Han debuterede i 1965 med en novellesamling for voksne, *Lyd* var titlen. Hans Hansen har et godt og gedigent forfatterskab bag sig med *Vil du se min smukke navle* (1976) som et absolut højdepunkt. Han har også arbejdet som børnefilmkonsulent og voksenfilmkonsulent. Æret være hans minde!

Pædagogisk LæringsCenterForening
Hjemmeside: www.plcf.dk
E-mail: plcf@outlook.dk

FU
Formand
Runa Barbara Petersen
plcf@outlook.dk

Næstformand
Marlene Møller Drost
marlinedrost@gmail.com

Kasserer
Dan Damsø
plcf@damsoemail.dk

Birgitte Barfoed-Høj
Birg1942@rksit.dk

Leena Bækdal-Jensen
leenajensen@gmail.com

Steen Juhl Møller
steenjm@gmail.com

Janne Møller Nielsen
jani@aarhus.dk

Merete Jørgensen
merete@mail.dk

PLCF administration
Annoncer og ekspedition
Inge Von Essen
plcfadm@outlook.dk
Tel: 40813123

Kontingent: Optræves én gang årligt i marts.
Abonnement kr. 750,- ekskl. moms.

Medlemskab og/eller abonnement:
Skriftligt via hjemmesiden på www.plcf.dk
Kontingent: Optræves én gang årligt i december.

Overgang til pensionistgruppen:
Skriftligt via hjemmesiden på www.plcf.dk

Flytning, navneskift m.v.: plcfadm@outlook.dk

LæringsCentret
Næste nummer af LæringsCentret
udkommer primo marts 2025.

Udkommer 6 gange årligt. Oplag 1.300
ISBN 0105-9556

Design: typografen.dk
Tryk: CS Grafisk A/S

Redaktør
Eline Mørch Jensen
eline.moerch@gmail.com

Redaktion:
Anna Johansen, Merete Jørgensen
og Henriette Korneliussen

Deadlines:
Nr. 3: 1. april (udkommer primo maj 2025)
Nr. 4: 1. juni (udkommer primo juli 2025)
Nr. 5: 1. august (udkommer primo sept. 2025)

Forside-illustration af Adam O.

Lad os også tale om læsefærdigheder!

Som så mange andre har jeg fulgt med i Politikens artikelserie om "Læsehad". Selvom jeg synes det er fint med fornyet fokus på børn og unges manglende lyst til at læse, irriteres jeg lidt over det skingre ord "læsehad" - og seriens vinkel til temaet.

Børn og unges læsefærdigheder og læseglæde har gennem de senere år været for nedadgående. Det ved de fleste både i og uden for skoleverdenen. Og alle er enige om, at det ikke er godt nok og at der bør gøres "noget". Men det er ærgerligt, at debatten reduceres til at handle om "læsehad" eller det fortærskede "læselyst". Læsning handler om så meget mere end det.

Siden 1814 har ordene "kundskaber" og "færdigheder" været vigtige bestanddele af Folkeskolens formål. Ord, der dels understreger vigtigheden af basale færdigheder, dels peger på det at kunne tilegne sig viden og omsætte den til handling i eget liv og som samfundsborger.

En af de vigtigste færdigheder i skolen er "læsning". Læsefærdigheder er en nødvendighed, når viden skal tilegnes i fag, når man tager en uddannelse og i rigtig mange af livets andre forhold. Vi lever i en meget kommunikativ, hurtig og skriftlig verden. Selvfølgelig er det på mange måder berigende, når man finder glæden i litteratur, kan fordybe sig, lade fantasien få vinger og udvikle sit verdenssyn. Men læselyst kan ikke stå alene. Den går hånd i hånd med læsefærdigheder og skriveudvikling.

Derfor vil jeg gerne igen vil plædere for og insistere på, at eleverne i skoletiden først og fremmest bliver vejledt af lærere der er uddannede læringsvejledere! Fordi det er nødvendigt at flette læsefærdighederne sammen med skriveudviklingen og læselysten. Dette forudsætter en faglig og didaktisk sammenhæng i denne indsats. Så i lighed med flere af landets læseforskere vil jeg også pege på læringsvejlederne (skolebibliotekarerne) og PLC som de vigtigste faktorer, hvis man vil løse læsekrisen. Og dertil kommer selvfølgelig tilstrækkelig tid til opgaveløsningen.

Det kræver langvarige indsatser på skolerne at løfte elevernes læsefærdigheder og læseglæde. Indsatser, der tager udgangspunkt i skolernes (og elevernes) behov og med mulighed for at sætte egne ressourcepersoner og vejledere i spil - også på tværs af fagene. For læsning bor i alle folkeskolens fag. Ligeledes har skolerne relationen til alle forældre og er dermed i en unik position til også at bidrage her, hvor vi jo ved at hjemmene også spiller en meget vigtig rolle for udviklingen af børns læseglæde.

Børne- og Undervisningsministeren opfordrer i disse uger til *åndelig oprustning* i skolen. Som modvægt til den militære oprustning vi i Danmark ser ind i. Læsning er i høj grad også *åndelig oprustning*. En søjle i undervisningen og i alle skolens fag. Det er i skolen

den kritiske tænkning og demokratiske samtale udvikles.

Når I læser disse linjer, er planlægningen af næste skoleår i fuld gang. De første møder har allerede fundet sted og på mange skoler arbejdes der på at finde tid til funktionen i 2025/26. Så, kære skoleleder: Husk at prioritere skolens PLC og vejledere - og ikke mindst vi pædagogiske læringsvejledere. Vi er en nødvendig del af aksen, når der skal udvikles effektive indsatser hvor læsefærdigheder- skriveudvikling-læselyst går op i en højere enhed og varige resultater opnås.

Runa Barbara Petersen, formand

Nekrolog over en børnebogsforfatter

Tak for invitationen til at skrive i nærværende spalter. En invitation, som straks fik mig til at tænke, at jeg må skrive om alle mine saftige vinkler på læselyst og læseglæde. Men ... dem får I ikke at høre, for det tilkommer ikke længere mig at gøre mig klog på alt dette. Og hvorfor ikke? Fordi jeg som børne-

bogsforfatter på ganske kort tid er

blevet irrelevant. På samme måde som at en afdød person ikke længere kan stemme ved kommunalvalget. Sandheden er, at børnebogsforfatteren er lige så død som disco. Jovist, vi knipser med fingrene og spræller på dansegulvet, men stendøde – det er vi – og dødsstødet er kunstig intelligens.

Jeg har en god ven, der arbejder med it på top-corporate niveau. Allerede for mere end 10 år siden forklarede han mig, at en hel masse rutineprægede jobs ville blive erstattet af AI. Men, forsikrede han mig, mit job som forfatter var sikret. Alligevel ser vi, at illustratører og forfattere er nogle af dem, som allerførst kommer til at tabe deres job til kunstig intelligens. Det handler nok om, at det produkt vi tilbyder, ikke kan kvalitetstjekkes objektivt. Det er hverken sandt eller falskt. Det er ikke en flyvemaskine, som kan forulykke, hvis vingerne sidder blot en anelse skævt. Det er ikke en bro over sundet, som kollapser, hvis man har regnet forkert på betonens bæreevne.

Derfor udgives der en masse bøger skrevet af AI. Fordi det er relativt harmløst at gøre det. Kun i de tilfælde, hvor AI for eksempel skriver en bog om spiselige svampe og giver læseren opskriften på stuvet rød fluesvamp, står man med et konkret problem. Selv bruger jeg ikke AI i mit arbejde. Eller i min fritid. Af flere årsager: jeg er grøn, før jeg er rød, og kunstig intelligens sluger så meget strøm, at det ikke er foreneligt med vores mål for at stoppe klimaforandringerne. Desuden er jeg naturligvis optaget af at kunne beholde ophavsretten til mine bøger. Når jeg indgår en aftale med et forlag, skriver jeg under på, at historien er min egen. Det er den ikke, hvis den er skrevet af AI.

Men vigtigst af alt: hvis jeg ikke selv finder på, kan det hele være lige meget. For når jeg læser og skriver, så tænker jeg. Hvis jeg ikke læser og skriver, får jeg ingen nye ideer. At skrive er en proces, hvor jeg opdager, hvad jeg ved – samt hvad jeg mener og tænker. En proces, hvor jeg opdager at jeg kan skabe en hel verden ud af de blot 29 bogstaver, der findes i det danske alfabet.

Men hvad med jer ude på skolerne – I bliver jo nødt til at omfavne kunstig intelligens ... for det går jo den vej, siger man. Det er uundgåeligt, og der er ikke andet valg. Eller hvad? Jeg vil påstå, at AI kun er uundgåeligt på samme måde, som når Donald Trump forsvarer sine ekstreme politiske handlinger med, at det blot er "common sense". Her øjner vi magtpåbuddet i hverdagsproget. Når tilhængere af kunstig intelligens fortæller os, at vi ikke har andet valg end at hoppe ombord på bussen, bruger de samme fornuftsprog. At man skal følge med, være produktiv, ikke må lade sig overhale. Det er ord, som skal få os til at føle os usikre på vores egen dømmekraft.

Så hvor stiller det skoler og de pædagogiske læringscentre? I skal vel lære børn om brug af AI? Men det er måske lige så vigtigt at lære børn *ikke* at bruge det? Også skolerne skal være klimaneutrale. Som virksomheder kan de ikke læne sig op ad en teknologi, der får vores energiforsyning til at kollapse. De kan ikke opfordre børnene til blot at genbruge andres ideer, for hele vores samfund er baseret på ejerskab af ... om ikke ideer ... så et netværk af ideer og viden, der tilsammen udgør et produkt, et patent, et koncept, et design eller en praksis – man selv finder på. Som ikke skal kunne stjæles af andre. Og så dét her: når helt små børn lærer at sige "ka' sæl" og nægter at lade far snøre deres snøreband – eller vil af med støttehjulene på cyklen, så har man rundet en vigtig milepæl i barnets liv. Når drengen i 9. klasse skal skrive dansk stil, skal vi helst høre ham trodsigt sige det samme. "Ka' sæl!" Støtthjul er kun til småbørn. Er kunstig intelligens uundgåeligt? Måske. Men det er i hvert fald ikke sund fornuft. For vi "ka' sæl". Hvis vi vil. ■

Styrk dine elevers litterære selvtillid

”
Det handler om at opbygge et sundt læsefællesskab, hvor eleverne har lyst til at mene noget om det, de læser

Dorte Rise & Ulla Maria Michaelsen

MELLEMLUM. Ideer til frilæsning og værklæsning i udskolingen er en inspirationsbog til dit arbejde med at støtte dine elever i at være modige og undersøgende i mødet med litteraturen.

I bogen finder du konkrete forslag til, hvordan du kan tilrettelægge frilæsning og værklæsning i læsegrupper og temaforløb, som både styrker den fælles læsekultur i klassen og elevernes glæde ved og mod på at undersøge litteratur. Læseglæde kan nemlig bygges op og hjælpes på vej.

Mange og varierede erfaringer med litteratur er vigtigt, når man som barn og ung skal danne sine egne meninger. Ikke kun om litteratur, men også om sit eget liv og den verden man lever i.

I bogen er nogle af aktiviteterne knyttet til den populære MELLEMLUM-serie.

Læs mere om MELLEMLUM på gu.dk

Faglitteratur på skolebiblioteket

Af Anna Johansen, lærer og PLC-vejleder på Ellebækskolen i Næstved

Hvordan kan du finde viden om verden i bøger? Hvordan kan du blive klogere på ting, du ikke ved noget om? Hvordan kan du blive endnu klogere på det, du allerede interesserer dig for?

I skolebibliotekssammenhæng er der to ting, der er vigtige: bogen skal kunne findes og den skal være tilgængelig for læseren. Hvordan finder du bogen? Hvordan stiller vi den op på biblioteket?

Til en start er det er på sin plads at nævne DK5-systemet, som udkom i den første version i 1915. DK står for Decimal Klassifikation og tallet 5 står for at det er den femte udgave. Andre lande har andre klassifikationssystemer.

På hjemmesiden DK5.dk kan man på en let tilgængelig måde se opdelingen og søge efter decimaltallet, der hører til et bestemt emne. På vores skolebibliotek har vi vist hjemmesiden for børn og lærere, og vi har en maskine stående, hvor de selv kan søge. Hvis man efterfølgende vil søge efter DK5 på Cicero Surf skal man skrive dk = 37.2 i søgefeltet.

Det er et praktisk redskab, som også træner eleverne i at forstå og anvende klassifikationer, som er en af de måder, vi opdeler vores verden på, især i uddannelsessammenhænge. Måske kan de også få et indblik i, at når man fx skal skrive noget om et land, så kan man finde information under fx 48; geografi, 98; historie, 30; samfundsforhold – herunder børns forhold. At slå op og kigge under DK5 kan hjælpe eleverne med at udvide og indkredse et emne. Personligt synes jeg at det er vigtigt at have en del af bøgerne sorteret efter DK5, da det er den

opdeling eleverne møder senere i uddannelsessystemet.

Faglitteraturs tilgængelighed

Faglitteratur defineres som bøger, der har et fagligt indhold og har til formål at dele viden. Den er typisk skrevet af forfattere, som har eller har indhentet viden om et bestemt emne om denne viden. Selv om indholdet kan betegnes som faktuel viden, bliver den redigeret og tilpasset af forfatteren. I en fagbog, som skal bruges til undervisningsmæssige formål, er det vigtigt at man kan finde den viden, man har

brug for. Som regel behøver man ikke læse en fagbog fra en ende til en anden. En indholdsfortegnelse og et stikordsregister er guld værd, men er også noget som eleverne skal lære at bruge. Ved at gennemgå disse bør man relativt hurtigt kunne se, om bogen indeholder det, man gerne vil vide noget om, så det er let at finde oplysningerne igen, når man skal bruge dem. Faktabøger, grafik og fortællende billeder kan være berigende og gøre indholdet nemmere at forstå.

Fortællende faktabøger

Et fagligt emne kan med fordel formidles

gennem en fortællende form, som kan gøre bogen mere velegnet til oplæsning og selv læsning. Her bliver der lagt mere vægt på læseoplevelsen, selv om faktadelene kan være lige så informative og relevante. Rent biblioteksmæssigt kan de både klassificeres som skønlitteratur og faglitteratur, jeg har endda oplevet at bøger i samme serie bliver kategoriseret forskelligt fra DBC. Som skolebibliotek må man selv finde ud af, hvordan man vil placere de bøger, så børnene nemmest kan finde dem.

Hvis man mangler bøger til et bestemt emne, kan man søge på Netpunkt med frasen: dkclphrase.Idk="34.21", eller på bibliotek.dk, søg avanceret. Begge steder findes lektørdtalelser.

Undervisning på biblioteket – find din fagbog

På Ellebækskolen, afd. Kildemark, har vi givet klasserne mulighed for at blive bedre til at finde de bøger, de er interesserede i. Vi har opgaver, hvor eleverne skal finde bøger med et bestemt decimaltal, eller hvor de skal finde bogen og efterfølgende skrive hvilket decimaltal de har. Opgaverne kan findes på PLCF.dk.

Find fagbøger fra alle hovedgrupper frem, så der mindst er én til hver elev, som I kan lave forskellige opgaver med:

- Gæt og find hvilket hovednummer bøgerne tilhører
- læg bøgerne i rækkefølge på gulvet
- tag én bog hver, stil jer efterfølgende på række
- sæt bøgerne på plads på hylderne

Skattejagt:

Læreren sætter stopur til 5 min. Opgave: Find en bog eller flere du kan lide – skriv decimaltallet ned. Læg sedlen i en kasse. Sæt uret til 15 min. Opgave: Tag en seddel fra kassen og find en bog under nummeret. Skriv titel på papiret. Hvem finder flest?

Stand 47

Mød Alvilda på Lærfest

Booktalk og forfattermøde

- Nicole Boyle Rødtnes
- Sandra Schwartz
- LG Jensen

Gratis goodie-bags

Vi ses onsdag d. 2. april kl. 13.45 i lokale 5

Fortællende fagbøger

Af Anna Johansen, lærer og PLC-vejleder på Ellebæksskolen i Næstved

Er du rigtig klog? er en serie af fortællende fagbøger, som er blevet til i et samarbejde mellem Forlaget Carlsen, en håndfuld kendte fagpersonligheder samt forfatteren Thomas Brunstrøm og illustratoren Bjørn Nørbo Andersen.

Men hvorfor har man valgt at gribe de forskellige emner an i en serie af fortællende fagbøger? Thomas Brunstrøm fortæller her om ideen og processen bag og kommer også med sit bud på hvorfor det lige var ham, der blev bedt om af formidle fagpersonernes spændende viden til børn.

- Jeg har jo stor erfaring med at skrive til børn blandt andet gennem bøgerne om *Sallys far*. Og så er jeg i udgangspunktet journalist, og kunne da rigtig godt lide at interviewe kloge mennesker og prøve at formidle det, de sagde, så alle kunne forstå det. Det var nok de kompetencer, som forlaget syntes var vigtige i forhold til det her projekt, mener Thomas Brunstrøm.

Den første bog, han skrev, bygger samtaler med psykologprofessor Svend Brinkmann.

- Bogen hedder *Svend Brinkmann fortæller om livet, døden og jagten på sandheden*. Det var under corona, så vores samtaler foregik online. Jeg bad ham om at fortælle mig alt, hvad han vidste om filosofi, og dét er meget! Vi talte sammen ad flere omgange, hvor jeg prøvede at spille barn og bad ham om at fortælle om det komplicerede stof på en anden og mere simpel måde. Det er jo ret svære emner, vi videreformidler, så det gælder om at forenkle det tilpas meget, men så det stadig er faktuel korrekt, forklarer Thomas Brunstrøm.

Thomas Brunstrøm. Foto: Simon Knudsen

- Bagefter lavede jeg et sammenkog af det, vi havde talt om, som Svend kiggede på og kom med rettelser til. Teksten kørte lidt frem og tilbage mellem os, indtil vi syntes at det var godt og helt rigtigt, tilføjer han.

Thomas Brunstrøm var meget opsat på at få Bjørn Nørbo Andersen som illustratør på bogen, på grund af hans illustrationer, som er "fulde af humor og lethed". Han er også både grafiker og layouter, så det var en fordel at han også kunne layoute og tilpasse tegningerne.

Bogen er skrevet i en fortællende form, og ikke som en traditionel fagbog med indholdsfortegnelse og stikord ...

- Præcis, det var netop tanken bag de her bøger, de skulle være *fortællinger*. De mennesker, der optræder i bøgerne, er jo - udover at være meget kloge og vidende

om deres fagområder - meget begejstrede, supernørdede og ivrige formidlere. Det er dét, jeg prøver at videreformidle i teksten, forklarer Thomas Brunstrøm.

Jeg har læst bogen Søren Brostrøm fortæller om knogler, organer og vores seje immunforsvar, hvor man tydeligt kan mærke hans begejstring skinne igennem ...

- Det er jeg glad for! Jeg håber også, at når man læser alle bøgerne, at det ikke er en ens fortællestemme. Der er jo forskel på den måde, de fortæller på, og jeg prøver at bruge deres egne ord og måde at fortælle på, og så digte videre ud fra det. Kombinationen af at skrive skønlitteratur og faglitteratur passer godt til mig. At der er afveksling mellem at sidde og finde på det hele, og så at formidle andres stof. Jeg er en utålmodig sjæl, så det er godt at skifte, når man kører sur i det ene, siger Thomas Brunstrøm.

Spørgsmål er vigtigere end svar

- Det var virkelig spændende og jeg har lært en masse at lave *Er du rigtig klog?* Jeg elsker hele tanken om at det ikke er vigtigt at finde svar, men at stille spørgsmål. Det var især i bogen med Svend Brinkmann, men faktisk var det et generelt træk at man kan tage fejl eller ikke behøver at vide alt. For eksempel i *Eske Willerslev fortæller om kloge Neander-talere, alienkranier og syge vikinger*, hvor Eske fortæller at det, vi troede før, var decideret forkert. Jeg kan godt lide tanken om at man aldrig bliver færdig med at udforske tingene, lægger Thomas Brunstrøm til.

På PLCF's hjemmeside kan du finde et interview med Kaya Hoff, direktør for Forlaget Carlsen, hvor hun fortæller om deres faglitterære udgivelser. I serien *Er du rigtig klog?* er tanken bag at man får flere voksne og børn til at relatere til emnet, når der er en kendt person, der står som afsender af indholdet. Deres mission er: "At alle børn skal få lyst til at gribe fat i en bog."

Formålet med serien er også at bøgerne skal være underholdende og fortælle om emner som børn er interesserede i - eller at fortælle om emner, som de ikke vidste, de var interesserede i. Når de er skrevet som fortællinger, egner de sig til at blive læst fra ende til anden, enten ved højtlesning eller selvlesning fra ca. 3.-9. klasse. Illustrationerne er virkelig skønne og gode til at understrege temaerne i teksten, mens fagpersonernes kommentarer får læseren til at tænke over indholdet én gang til. Det personlige fortælleformat og tegningerne gør teksterne og emnerne meget nærværende.

I skolen tænker jeg at bøgerne kan bruges på flere måder. Udover til lystlæsning, kan lærerne læse op fra dem i forbindelse med et emne, eller eleverne kan selv læse eller skimme dem for at finde informationer, de har brug for i forbindelse med opgaver. Der er rigtig mange facts i teksterne, men de bliver sat ind i en relevant sammenhæng i forhold til fortællingerne, så det giver god mening.

Er du rigtig klog? består af:
Svend Brinkmann fortæller om livet, døden og jagten på sandheden: en bog om filosofi for børn, 2021.

Anja C. Andersen fortæller om big bang, rummissioner og liv på Mars: en bog om universet for børn, 2021.

Eske Willerslev fortæller om kloge neander-talere, alienkranier og syge vikinger: en bog om evolution for børn, 2022.

Jeanette Varberg fortæller om bersærker-gang, plyndringer og danegæld: en bog om vikingetiden for børn, 2022

Søren Brostrøm fortæller om knogler, organer og vores seje immunforsvar: en bog om kroppen for børn, 2023.

Andreas Mogensen fortæller om astronaut-træning, vægtløshed og kæmpelyn: en bog om rumfart for børn, 2023.

Margrethe Vestager fortæller om politik, magt og stemmer, der tæller: en bog om demokrati for børn, 2024.

Udvalgte forsider fra *Er du rigtig klog?*

Sådan vækker du faglitteraturen til live i projektarbejdet

Af Henriette Korneliussen, lærer og PLC-vejleder på Nørrevangskolen, Randers

PLC spiller en central rolle i at hjælpe elever med at finde frem til den rette viden og de bedste materialer, når de arbejder med emne- og projektopgaver. Her er faglitteraturen helt uundværlig, og din vejledning som PLC-medarbejder kan gøre en stor forskel for både elevernes læring og deres evne til at bruge kilder kritisk og kreativt.

Som PLC-medarbejder har jeg ofte oplevet, at eleverne har svært ved at bruge bøger som opslagsværker. Derfor satte jeg mig for, at min nuværende 9. klasse skulle øves i at bruge fysiske bøger som et søgeredskab. Denne artikel er et forsøg på at udbrede mine tanker om dette til andre. Jeg har siden 6. årgang inddraget fysiske bøger i deres opgaver. Det har ofte været et krav til deres kildelister, at der skulle være fysiske bøger på. Nedenfor har jeg lavet en oversigt over de 5 trin, mine elever er blevet ført igennem.

Trin 1: Introduktion til bibliotekets system og opbygning

Start med en kort introduktion til bibliotekets opbygning og system. Forklar eleverne, hvordan bøgerne er organiseret (f.eks. efter emne, alfabetisk orden eller tal). Vis hvordan de finder det rigtige emneområde på hyldeerne. Praktisk aktivitet: Lav en lille "skattejagt", hvor eleverne skal finde bøger om et bestemt emne ved at bruge plakaten med emner og decimaltal. For at gøre det ekstra sjovt, kan du oprette små opgaver, som kræver, at eleverne arbejder sammen i grupper og finder bøger om forskellige emner. De kan f.eks. få opgaver som "Find en bog om vulkaner."

Trin 2: Brug af indholdsfortegnelse og stikordsregister

Når eleverne har fundet bøgerne, introduceres de til, hvordan man bruger indholdsfortegnelsen og stikordsregisteret til at finde relevant information. Forklar eleverne forskellen på de to værktøjer.

Praktisk aktivitet: Giv eleverne et spørgsmål, som de skal finde et svar på i en fysisk bog ved at bruge enten indholdsfortegnelsen eller stikordsregisteret. Et eksempel kan være: "Hvad er de vigtigste typer vulkaner?" Eleverne kan arbejde i grupper, hvor hver gruppe får det samme spørgsmål og sammenligner, hvordan de har navigeret i bogen.

Trin 3: Skanning af tekst og vurdering af relevans

Når eleverne har fundet de relevante afsnit, skal de lære at skimme teksten for hurtigt at finde information. De lærer herved at lede efter specifikke nøgleord, som de har brug for til at besvare deres spørgsmål, og vurdere, hvilken del af teksten der giver den bedste information. Praktisk aktivitet: Giv eleverne et emne eller spørgsmål, og bed dem om at skimmelæse i bogen for at finde den mest relevante information. F.eks. "skim teksten for at finde ud af, hvad der gør en vulkan aktiv". Eleverne kan derefter dele deres fund og tale om, hvordan de har skannet teksten.

Trin 4: Brug af flere kilder

Jeg prøver at lære eleverne, at de ikke altid vil finde hele svaret i én bog. Ofte er det nødvendigt at bruge flere kilder for at få et bredere perspektiv. Det kan være, at de skal bruge flere bøger eller sammenligne forskellige afsnit i samme bog for at få et mere nuanceret billede. Praktisk aktivitet: Giv eleverne et emne

og lad dem finde information i to forskellige bøger. Efterfølgende skal de sammenligne de to kilder og diskutere, hvad de har lært fra hver bog, og hvordan de kan bruge oplysningerne i deres opgave. F.eks. "Hvad siger den ene bog om vulkanernes opbygning, og hvordan supplerer den anden bog den information?" Dette fremmer elevernes evne til at arbejde med flere kilder og forstå og se forskel på forskellige perspektiver.

Trin 5: Notering af relevante oplysninger og korrekte citater

Endelig skal eleverne lære at skrive de relevante oplysninger ned og sikre sig, at de kan citere korrekt. Praktisk aktivitet: Bed eleverne om at tage noter fra bøgerne og sørg for, at de gør det korrekt.

Faglitteratur i projekt-opgaven

Jeg forsøger at skabe mere synlighed om faglitteratur på skolens PLC. Temakasser der passer til deres overemne og indeholder bøger, der kan bruges til diverse underemner. Hvis der er let adgang til litteraturen og søgningen, oplever jeg at de er mere motiverede for at bruge de fysiske bøger.

Faglitteratur behøver ikke kun at blive brugt til at understøtte teori, men også som et led i elevernes kreative proces. Når de arbejder med kultur- eller projektopgaver, kan de blive inspireret af fagbøger,

der giver dem ideer til at udarbejde deres egne kreative produkter.

Jeg har oprettet et "inspirationshjørne" i biblioteket, hvor bøger, der relaterer sig til det kreative produkt, er fremhævet. Eleverne kan slå op i bøgerne og finde ideer til, hvordan de kan lave f.eks. 3D-modeller af perler, terninger af bestemte figurer eller bruge andre materialer til deres projekter. Dette giver eleverne mulighed for at kombinere deres kreative tanker med solid faglig viden.

Kritisk tænkning gennem faglitteratur

En af de største udfordringer for mine elever er at finde den rette litteratur. De kan hurtigt blive overvældet af mængden af tilgængelige materialer på nettet og biblioteket. Derfor har jeg gode erfaringer med at undervise i, hvordan man udvælger relevant faglitteratur. Der vil være fagbøger, der er for gamle og derfor ikke kan bruges. Derfor skal de eksempelvis være kritiske i deres brug af fagbøger.

Deres kildekritiske tilgang er vigtig, for ellers kommer de til at bruge information, som ikke er produceret af fagfolk inden for området. Når eleverne bruger fysiske bøger betyder det også, at de ikke behøver at validere troværdigheden af den information, de har fundet, i samme grad som på nettet. De skal dog stadig reflektere over kildernes pålidelighed, formål og perspektiv. Men man må trods alt antage, at fagbøgerne har været igennem en fagfaglig vurdering fra forlagets side.

For at faglitteraturen på biblioteket virkelig bliver en værdifuld ressource for eleverne, er det som nævnt vigtigt, at der er et tæt samarbejde mellem PLC og lærerne. Dette samarbejde kan sikre, at eleverne får den nødvendige vejledning til at bruge den rette litteratur.

Praktisk aktivitet: Organisér møder med lærere for at planlægge, hvordan faglitteraturen bedst kan integreres i projektopgaverne. Du kan tilbyde at hjælpe med at skabe bogkasser med emner eller arrangere biblioteksintroduktioner for eleverne. Det er ligeledes vigtigt at PLC er orienteret om hvornår der evt. er projektuge og lign.

Bliver fagbøgerne brugt mere nu?

Lærernes perspektiv: Lærere på skolen, der har samarbejdet med PLC om at inddrage fysiske bøger i elevernes arbejde, har set en positiv effekt både på elever-

nes faglige dygtighed og deres kritiske tænkning. Flere lærere har oplevet at eleverne, når de arbejder med fysiske bøger, er mere engagerede i deres opgaver. Ifølge matematiklæreren på skolen, Jeppe, "kan det være lettere for eleverne at fokusere på de fysiske bøger". Han mener, at de nemmere kan overskue teksten i bogen end på en hjemmeside.

Lærerne ser også, at eleverne bliver mere kritiske i deres kildevalg, hvilket er en essentiel færdighed i forhold til at skabe solid viden. Dansk-læreren Jesper tilføjer: "Jeg har lagt mærke til, at eleverne bliver mere modige til at udforske bøgerne som kilde, og det har forbedret deres evne til at argumentere med baggrund i pålidelige kilder."

Samarbejdet mellem lærere og PLC gør det også muligt at tilpasse opgaverne, så brug af fysiske bøger bliver en naturlig del af læringsprocessen. Det er dog stadig en udfordring at få eleverne til at vælge bøgerne, når digitale kilder er så let tilgængelige.

Elevernes perspektiv: Eleverne har generelt været positive over for at bruge flere fysiske bøger, især når de har haft en kon-

kret opgave at arbejde med. Eleverne har påpeget, at de føler, at bøgerne giver dem et andet niveau af dybde og sammenhæng i deres arbejde. 9. klasses elev, Clara, siger: "Jeg synes, bøgerne giver mig mere præcise oplysninger. Jeg har fundet meget interessant fakta, som jeg ikke kunne finde på nettet."

Dog påpeger nogle elever, at det kan være udfordrende at bruge bøger, hvis de ikke hurtigt kan finde præcis det, de søger. Tobias fortæller: "Jeg kan godt lide at bruge bøger, men nogle gange tager det længere tid at finde noget i en bog, end at google det." Det ser ud til, at det er kombinationen af digitale og fysiske kilder, der giver de bedste resultater. Eleverne har givet udtryk for, at de ikke ser bøgerne som et alternativ til digitale kilder, men som et supplement, der giver dem dybere indsigt.

Alt i alt har den øgede synlighed af fagbøger på vores PLC og den praktiske vejledning i at bruge dem haft en positiv effekt på elevernes kildelister. Flere lærere har bemærket, at bøger nu bliver hyppigere brugt i elevernes opgaver, og at det er blevet en mere naturlig del af deres arbejdsproces.

Frem med faglitteraturen

Merete Jørgensen, lærer og skolebibliotekar på Allerslev Skole, Lejre

Frem med forsiderne – og det gælder ikke bare for skønlitteraturen. I forbindelse med en større oprydning og omorganisering af faglitteraturen på Allerslev Skole, besluttede vi, at der skulle ske noget nyt med faglitteraturen. Hvordan kunne vi sætte skub i udlånet og læsningen af fagbøger blandt børn og unge? Svaret var, at de skulle gøres mere synlige og tilgængelige. Vi valgte at bøjne reglerne for den klassiske DK5-opstilling – i hvert fald til en vis grad.

Faglitteraturen for indskoling kom i bogkasser på hjul. Bøgerne har vi opstillet efter serietitel – fx Carlsens Læsestart, Små fakta, grøn fagklub, faktisk! osv. I andre kasser har vi placeret faglitteratur efter emner – fx dyr, lande, rummet mv. Disse bøger kan læses af elever på mellemtrinnet, men fungerer også godt som supplement til indskolingens lån af skønlitterære billedbøger. Til udskoling har vi samlet de fagbøger, som er særligt målrettet de unge i en reol ved siden af den skønlitterære samling af ungdomsbøger.

Mange børn og unge er glade for at læse engelske bøger – de har nu fået deres egen reol. Vi har en kæmpe stor samling af *De små fagbøger*. Her valgte vi at holde fast i DK5, men at sætte bøgerne på den anden led i små kasser, der kan bladres i. Sidst men ikke mindst, forsøger vi at skabe god plads på hyldeerne, så flest mulige af vores bøger kan stå med forsiden vendt frem mod låneren.

For at kunne finde bøgerne og sætte dem rigtigt på plads, bruger vi runde

klistermærker i forskellige farver og størrelser, som vi sætter bag på bøgerne. Vi har fortsat fokus på tiltag, der giver lyst til at låne og læse fagbøger. Når vi læser højt for klasser eller taler om bøger med eleverne, er det ofte fagbøgerne,

der får et særligt fokus. Vi kan heldigvis se, at der er kommet godt gang i udlånet af faglitteratur til både små og store, så herfra skal lyde en varm anbefaling til at tænke i nye baner, når faglitteraturen skal have et boost!

LAV-LIX kan skabe mere inklusion

Af Henriette Korneliusen, PLC-medarbejder, Nørrevangsskolen, Randers

Stadig flere forlag udgiver gode serier med letlæselige fagbøger, som kan være en stor hjælp og åbne op for ny viden, fordi de indeholder mange billeder og ikke ret meget tekst.

Til daglig arbejder jeg som lærer med elever som har dansk som andet sprog og derfor ofte bruger bøger fra forskellige LAV-LIX-serier. Det at teksterne er skrevet med lav lix giver eleverne en god mulighed for at stifte bekendtskab med forskellige emner på en langt mere overskuelig måde. Dels støtter de eleverne i deres læsning, da der indgår mange billeder, der understøtter teksten, dels bliver eleverne præsenteret for fagbegreber, som ikke skal findes i teksttunge tekster. Det betyder at LAV-LIX-serierne kan skabe mere inklusion i opgaven omkring læsning og emnearbejde generelt.

Jeg har eksempelvis arbejdet med et tema om Australien i en 5. klasse, hvor Alineas serie Dyr i Australien har været superfin for mine DSA-elever. De har læst om et dyr hver i bøger med lav lix. Jeg byggede opgaven op således:

- Eleverne læser om hver deres dyr.
- Eleverne skriver 3-5 vigtige facts om dyret.
- Eleverne laver en simpel illustration af dyret.
- Eleverne laver en kort præsentation for resten af klassen, hvor de deler deres viden.

Denne tilgang giver eleverne mulighed

for at arbejde med det samme emne, men på et niveau, der passer til deres individuelle læsefærdigheder. Tosprogede elever kan have svært ved at forstå fagligt indhold på dansk, især når de møder komplekse tekster med mange fagudtryk. LAV-LIX kan være en effektiv brobygger, der giver eleverne adgang til vigtig viden, uden at overvælde dem med et svært sprog. Det har været meget motiverende for mine DSA-elever at få en fysisk bog og kunne bidrage med det samme produkt som de andre elever, selvom deres bøger ikke havde samme sværhedsgrad.

Hjælp på forlagenes hjemmeside

Fleere af forlagene har udarbejdet LÆS & FORSTÅ-opgaver til deres letlæsnings-serier, og derved har man som lærer hurtigt et gratis undervisningsmateriale. Det er nogle gode spørgsmål, der guider eleverne gennem bøgernes indhold. Jeg brugte opgaverne fra Alineas hjemmeside i arbejdet med Dyr i Australien.

Jeg oplever, at LAV-LIX fagbøger spiller en vigtig rolle i at skabe et inkluderende

læringsmiljø på skolen. Ved at bruge disse bøger kan lærere og PLC sikre, at alle elever får mulighed for at arbejde med fagligt indhold på et niveau, der passer til deres læsefærdigheder. Gennem projektarbejde, gruppearbejde og frilæsning bliver bøgerne et redskab til både at støtte elevernes faglige udvikling og styrke deres læse- og samarbejdsevner. Lav-lix bøger gør det muligt at differentiere undervisningen og sikre, at ingen elever bliver efterladt.

Når en tosproget elev for eksempel skal læse om jordens opbygning, giver den letlæste bog en enkel forklaring på de forskellige lag i jorden og illustrerer den med billeder. Denne visuelle støtte gør det lettere at relatere til teksten og huske begreberne, hvilket hjælper dem med at få adgang til faglig viden på en mere overskuelig måde. I arbejdet omkring Australien brugte vi som nævnt LAV-LIX-serien Dyr i Australien. Det er en meget fin serie på 6 bøger om Emu og Dingo, der formår at formidle et indhold, så eleverne kan blive klogere på de forskellige dyr, man kan møde i Australien.

- Krokodille - af Maja Juul Paustian, udgivet 2023, alinea
- Emu - af Maja Juul Paustian, udgivet 2024, alinea

- Dingo - af Maja Juul Paustian, udgivet 2024, alinea
- Næbdyr - af Maja Juul Paustian, udgivet 2024, alinea
- Kænguru - af Maja Juul Paustian, udgivet 2023, alinea
- Koala - af Maria Roslev, udgivet 2023, alinea

Fælles for bøgerne er, at de er opbygget som en eksemplarisk fagbog med indholdsfortegnelse, ordforklaringer og stikordsregister. Jeg kan varmt anbefale indkøb af disse bøger til skolens PLC

Som en fisk i vandet

Af Eline Mørch Jensen, redaktør

Voksne menneskers erindringer i børnehøjde - er det mest noget for dansklærere eller kan børnene og de unge også være med?

Så er der kommet endnu en inspirerende bog i Dansklærerforeningens Forlags serie *Min historie*, hvor forfattere og illustratører på *vidt forskellig vis* fortæller deres livshistorier. Om hvad de kommer af, hvad de var optagede af som børn og om hvordan de er blevet til dem, de er i dag.

Denne gang er det forfatter og illustratør Hanne Kvist, der har kreeret en både personlig og finurlig fortælling i et mix af ord, tegninger og collager med brug af bl.a. busbilletter, klassebillede og sort-hvide fotos fra familiealbummet.

Titlen *Svømmer & Drømmer* peger hen imod Hannes glæde ved at svømme og bruge sin "perfekte" og "hurtige" krop. "Svømning var helt rigtigt for mig," skriver hun, og uddyber: "Jeg kunne lide at føle mig som en fisk, eller et meget langstrakt dyr med en halefinne. Jeg havde fornemmelsen, så snart jeg var i vandet; dette er mit element. Her passede min krop fuldstændig. Jeg følte mig nærmest normal." Senere deltager hun også i stævner, men vinder dog ingen præmier da hun hverken er en hurtig svømmer eller konkurrencemenneske. Det var ikke det, der var det vigtige.

Som barn vil Hanne helst bare være så almindelig, at ingen lægger mærke til hende. Men selv om hun er god til at lege og hoppe, får hun at vide at hun er for tynd. Hun er altså *ikke* normal. Desuden er hendes hår klippet kort og folk tror hun er en dreng. Og når de andre børn spørger om hun vil lege, tør hun ikke sige ja. Hun siger i det hele taget ikke meget, men hun tænker over alt muligt - fx "hvor let det kunne være

gået galt, så jeg slet ikke havde været her" - og så bygger hun fantasiverdenen op, *men mest alene*.

Gerne alene - men helst ikke ensom

Noget af det fine ved fortællingen er netop refleksionerne omkring det at være alene. Som barn kan Hanne godt lide at være i sit eget selskab, det kan hun i øvrigt stadig. Men selv om hun ikke var så vild med at møde andre børn, betyder venskab og relationer alligevel rigtig meget for hende.

Derfor synger solsorten nok også på en "sørgelig måde" det forår, hun som en af de eneste bliver flyttet over i en anden klasse. Hun funderer en del over spørgsmål om at høre til og være tro mod sig selv: "Jeg følte, at andre så på mig og vurderede mig (men jeg så jo også på dem og mente noget)."

Hanne er vild med Anders And, og da hun lærer at læse og skrive rigtigt, skriver hun små historier og begynder at læse "bøger fra gamle dage om modige piger, der flygter fra et ondt børnehjem." Tiden går og Hannes hår vokser. Hun læser stadig meget, men er holdt op med at skrive og bruge sin fantasi. Hun er sen til at få bryster, stadig tynd og bange for at sige noget dumt eller forkert. Og for at være falsk - for tror hun overhovedet selv på det, når hun siger "Gud kan lige så godt være en kvinde"? Egentlig vil hun gerne være feminist, men hun vil også gerne have en mascara ...

Skæve streger og gode detaljer

Som det fremgår er *Svømmer & Drømmer* fuld af relaterbare emner som køn, krop, normalitet, venskab, ensomhed og kreativitet og meget mere. Der er mange fine iagttagelser og pudsige talemåder, som når hendes farfar spørger om hun har været ude at "spadsere" med børnehaven og hendes mormor siger "Du skal skikke dig, Hanne." Eller når hendes klassekammerater går til købmanden for at købe en pose taffelchips, for bagefter at dele dem med klassen: "Alle kom hen

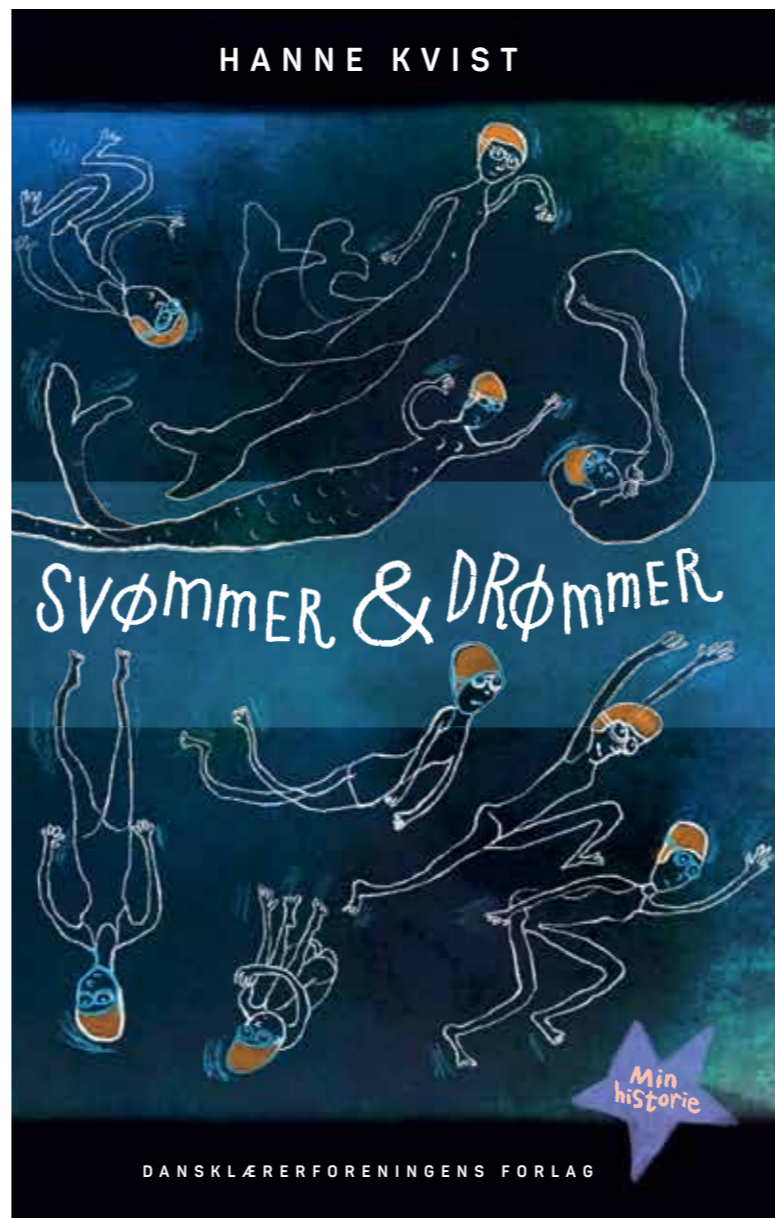
og sagde: 'Gi noget, gi noget' og holdt hænderne frem som skåle. Den, der havde posen, rystede lidt kartoffelpinde ud i alle håndskålene. Jeg stod bare helt stiv i udkanten af skolegården. Da der var gået et år, købte jeg også en pose kartoffelpinde. Det føltes godt at tømme den ud i alle hænderne."

Hanne er god til detaljer og har sans for at genkalde sig små og store begivenheder, fra hendes eget nære univers såvel som i verden omkring hende, inklusive alt fra bøllehatter, bukser med svaj og hjemmegående husmødre der serverer blodpølse ... og lige til hungersnød i Biafra og Oliekrisen i 1973. Her er både genkendelighed og - set med vore dages øjne - fremmede og nærmest eksotiske fænomener som fx en telefon der sidder fast med en ledning i væggen. Men ingen mobiler.

Tidsbillederne er sjove at se på, men også hjælpsomme. De er med til at give børn og unge historisk forståelse og åbner for indsigt i en tid (deres forældres), de ikke selv er vokset op i eller rundet af. Også på billedsiden er der masser af selvironi og humor.

Illustrationerne veksler mellem Hannes skæve og farverige tegninger over hele opslag, fotocollager og tegneserieagtige dyr og figurer, der undervejs i håndskrevne taleboblere kommer med meta-kommentarer til handlingen og de fortællermæssige brud i den dramatiske opbygning. Lige noget for en dansklærer!

Guf for dansklærere

Men ét er at *Min historie* kan bruges i litteraturundervisningen og er populær blandt dansklærere ... Hvordan med

børnene, griber de også ud efter den på skolebibliotekets hylder? "Nej, nok ikke af sig selv," lyder svaret, når jeg (helt uvidenskabeligt) har spurgt et par skolebibliotekarer. Til gengæld mener de at dansklærerne er gode til at *nodde* eleverne til at læse bøgerne i serien, eksempelvis hvis de skal arbejde med et af de specifikke forfatterskaber eller med erindringer/biografier som genrer og på den måde kan hente inspiration til spændende måder at fortælle deres egne eller deres families personlige historier.

Det er ikke første gang vi har fat i *Min historie* i Læringscentret. Tidligere har du kunnet læse Bodil Christensens artikel om 8 af bøgerne, bl.a. *Skibet skal sejle i nat* af Lillian Brøgger og *På vores side af muren* af Annette Herzog (nr. 4, 2023), samt Jens Raahauges anmeldelse af Oskar K's *Og så var der verden som den var* (nr. 4, 2024). Begge anmeldere er - begejstrede over seriens kvalitet. Bodil Christensen skriver eksempelvis: "Der er danskfagligt potentiale overalt i *Min historie* (...). At fortælle sin personlige historie er en klassisk genre, og i Dansk-lærerforeningens serie bliver de personlige livsfortællinger løftet op til et eksistentielt niveau."

Det er vel egentlig lidt modigt af Dansk-lærerforeningens Forlag at give sig i kast med en erindringsserie skrevet af voksne til børn, men i følge forlaget selv går det "fint" med salget af bøgerne til landets skoler og der er ingen planer om at lægge den ned. På hjemmesiden skriver de at der er tale om erindringer skrevet for børn og unge på mellemtrinnet og i udskolingen og at serien giver eleverne mulighed for "at læse skønlitterære erindringer, som ellers er en genre forbeholdt voksne læsere." Og så skriver forlaget, at de med serien håber på at være med til at øge læselysten.

Det bedste af det bedste

Jeg spørger Cecilie Bogh, forlagschef på Dansk-lærerforeningens Forlag, hvordan Hun mener *Min historie* kan bidrage til det:

- Står der det, ha ha ... Jamen serien har jo nogle år på bagen, så jeg er først kommet til sidenhen. Men skal jeg komme med et gæt, så er det at vi jo her præsenterer børn og unge for kvalitetslitteratur. Det er nogle af vore allerbedste forfattere og illustratører herhjemme, der medvirker i serien, og det skulle meget gerne være med til at øge læselysten, siger Cecilie Bogh og tilføjer:

- Og så prøver vi selvfølgelig at vælge nogle forfattere og illustratører, som er relevante for børnene og de unge, fordi de i forvejen læser dem på og kan bruge dem til forfatterskabslæsning.

Men du er enig i at det nok mest er bøger, som dansklærerne er begejstrede for, snarere end bøger som eleverne rækker ud efter?

- Helt sikkert, men det er også bøger der er beregnet til undervisningsbrug. Men de er jo relevante uanset om børnene selv rækker ud efter dem eller møder dem via deres lærer, hvis nu de har et forfatterskabsforløb med Hanne Kvist for eksempel. Hun er meget læst på mellemtrinnet og derfor kan det være relevant at høre om hendes barndom. Det samme med Jonas Kleinsmidt, som er helt sindssyg populær lige nu, siger hun og lægger til:

- Eleverne kan også blive inspirerede af at læse om at det at gå forfatter- eller illustratør-vejen også er en mulighed i livet, eller at selvom historierne foregår i en anden tid, så er de tanker og bekymringer man kunne gøre sig dengang, måske ikke så anderledes end dem, børn og unge har i dag. På den måde tror jeg på at tematikkerne appellerer til rigtig mange elever, siger Cecilie Bogh.

OBS: Find gratis undervisningsforløb til flere af seriens bøger på dansklf.dk/undervisningsforloeb

**Svømmer & Drømmer
Min historie
Af Hanne Kvist
Dansk-lærerforeningens forlag 2024**

Verdens historie i lækker grafisk fagbog

Af Henriette Korneliussen, PLC-medarbejder på Nørrevangsskolen, Randers

Hvorfor vil Rusland have Ukraine? Hvad mener Putin med, at han vil "gendanne" tidligere magter? Dette var nogle af de spørgsmål, eleverne i 9.A stillede, da de begyndte at arbejde med den kolde krig i deres historieundervisning.

I bogen *Bag Jerntæppet - En historie om den kolde krig* formår forfatteren Vibe Termansen at skrive en levende og illustrativ historisk fortælling, der engagerer læseren fra første side. Bogen er et fremragende redskab til undervisningen i historie, især når man arbejder med den kolde krig, og den blev hurtigt en stor succes blandt eleverne i 9.A på Nørrevangsskolen.

De blev fanget af bogen, og det var ikke kun dens indhold, der gjorde indtryk, men også dens opbygning. Bogen giver et klart og kronologisk overblik over de historiske begivenheder, hvilket gjorde det nemt for eleverne at følge med. Indholdsfortegnelsen er overskuelig og gør det muligt at navigere effektivt gennem de historiske perioder, uden at tidshoppene skaber forvirring.

Bogen tager os med på en rejse, der begynder i 1917, hvor Lenin og den russiske revolution introducerer kommunismen i Rusland. Den slutter i 1991, da mødet mellem den daværende russiske præsident, den ukrainske præsident og den belarussiske leder fører til Sovjetunionens opløsning og Gorbatsjovs afsættelse som leder. Denne rejse gennem historien giver et klart billede af, hvordan de politiske spændinger har formet den verden, vi kender i dag.

Gennem læsningen får eleverne en bedre forståelse af, hvorfor konflikten i Ukraine i

dag er så svær at løse. Mange af de underliggende spændinger, der prægede den kolde krig, findes stadig den dag i dag. Eleverne får en dybere forståelse af de geopolitiske interesser, som Rusland har i Ukraine.

Historiske begreber og visuelle elementer

Historiske begivenheder får ofte et navn, og "Jerntæppet" er et af de mest kendte begreber, der stammer fra den kolde krig. Bogen giver eleverne gode forklaringer på de mest brugte navne. Eleverne har diskuteret, hvad dette begreb dækker over, og hvilken betydning det har haft for verdenspolitikken i årene efter den kolde krig. Det har givet dem et udgangspunkt for at reflektere over de konsekvenser, som opdelingen i Øst og Vest har haft på samfundene i de forskellige lande, og hvordan det fortsat påvirker de politiske beslutninger.

Jeg valgte også at bruge *Bag Jerntæppet - En historie om den kolde krig* som kilde, fordi jeg ønsker at inddrage en fysisk bog i undervisningen. I en tid, hvor internettet ofte er elevernes første valg, er det vigtigt at lade dem arbejde med fysiske bøger, så de ikke bliver for afhængige af internettet og online kilder. Bogen er visuelt tiltalende, og dens forside fanger straks læserens opmærksomhed og gør emnet mere tilgængeligt for de unge. Forsiden indeholder mange symboler og visuelle elementer, som kan bruges til at understøtte diskussionerne om den kolde krig.

Alle kapitler er ledsaget af grafiske illustrationer, tegnet af Mikkel Henssel, som gør det lettere for at forstå de komplekse emner og samtidig holde interessen fanget. Eleverne har også haft stor glæde af at bruge tidslinjen i bogen for at få overblik over de historiske begivenheder. De satte også pris på de overskuelige kort, der viser, hvilke lande der var en del af henholdsvis Sovjetunionen, NATO og Warszawapagten i forskellige perioder. Kortene giver et visuelt billede af, hvordan Europa og verden så ud før og efter den kolde krig,

og de fungerer som et nyttigt værktøj i arbejdet med at forstå de globale magtbalancer, der prægede perioden.

Livet bag Jerntæppet

Vibe Termansen giver et grundigt billede af livet bag Jerntæppet og formår at skildre hverdagen for de mennesker, der levede i Østblokken under den kolde krig. Hun beskriver, hvad det betyder at leve under konstant trussel om krig og opdeling, så det bliver meget tydeligt for eleverne. De får desuden en forståelse af, hvilken type konflikt den kolde krig var, og hvordan den adskiller sig fra andre krige. Bogen giver med andre ord en nuanceret og dybdegående tilgang til en historisk periode, der fortsat har stor indflydelse på verdenspolitikken.

Som en ekstra bonus indeholder bogen forklaringer på de centrale begreber, der bruges i kapitlerne. Dette er en nyttig detalje, der letter læsningen og gør det muligt for eleverne at forstå de historiske begreber uden at skulle slå dem op på internettet eller bag i bogen. På den måde bliver bogen et integreret redskab, der både engagerer eleverne og giver dem de nødvendige værktøjer til at forstå de komplekse emner.

Didaktiske mål og elevernes fremlæggelser

Mine didaktiske mål i dette historieforbøg har været klare og specifikke:

- Eleverne skal kunne forklare, hvorfor den kolde krig startede.
- Eleverne skal diskutere, hvordan frygten for atomkrig påvirkede mennesker og samfund.
- Eleverne skal have kendskab til hovedpersonerne i den kolde krig og forstå deres betydning.
- Eleverne skal kunne forklare, hvilke konsekvenser den kolde krig havde for kriser og konflikter rundt om i verden.
- Eleverne skal kunne give forklaringer på, hvorfor den kolde krig sluttede, og hvad der førte til afslutningen af konflikten.

Som afslutning på forløbet lavede eleverne fremlæggelser, hvor de hver

især havde valgt et afsnit i bogen, de gerne ville fortælle om. Dette gav dem mulighed for at undersøge og reflektere over de historiske begivenheder på en dybere måde, samtidig med at de fik mulighed for at dele deres viden med deres klassekammerater.

Jeg kan kun anbefale *Bag Jerntæppet - En historie om den kolde krig* som en del af undervisningen i den kolde krig. Det er en fantastisk måde at formidle historie på, og bogen er yderst relevant i forhold til den nuværende urolige situation i verden. Jeg oplevede, at mine elever blev meget mere bevidste om deres viden og kilder, end hvis de havde brugt internettet.

Hvis du ønsker at give dine elever en bog, der tager dem med på en storslået rejse gennem historien - fra perioden efter 2. verdenskrig til tiden under den kolde krig og videre frem til Jerntæppets fald - så skal du helt klart indkøbe denne bog til dit skolebibliotek. Det kan også være, at et fagudvalg i historie kan finde inspiration i bogen til deres egne undervisningsforløb.

Bag jerntæppet - En historie om den kolde krig

Af Vibe Termansen

Illustrationer af Mikkel Henssel

145 sider

Gads forlag 2024

Du skal læse denne her bog, fordi...

Af Merete Jørgensen, lærer og skolebibliotekar på Allerslev Skole

"Du skal læse denne her bog, fordi ... du muligvis ikke kommer til at tage nikotin, efter du har læst den." Sådan skriver Ludvig på 14 om bogen *Nikotin*, en af de nye bøger i serien *LÆSBAR Fakta*, som Dansk lærerforening står bag. Bøgerne i serien er blevet til i et samarbejde mellem forfattere og unge mellem 13 og 17 år. En del af overskuddet fra bøgerne går til organisationen *Læs for Livet*, der arbejder med litteraturformidling for unge med svære livsvilkår.

Alle unge uanset livsvilkår vil dog have glæde af at læse fagbøgerne, der handler om emner, der er relevante for netop de unge. De er letlæste med en lix på ca. 15-17, og de giver et hurtigt overblik og samtidig et grundigt indblik i forskellige faktuelle emner.

I *Nikotin* kommer vi godt rundt om emnet. Vidste du fx, at nogle fugle er blevet afhængige af nikotin og af den grund skræpper højere og ikke længere gider bygge rede og parre sig. De vil hellere bruge tid på at finde

og spise cigaretskod! Der er også åbne spørgsmål til læseren som fx: Hvilke andre muligheder er der for at få et sundt dopamin kick? Hvad skal der til for at begrænse indtaget? Skal man som i New Zealand lave et livslangt forbud mod at købe tobak, hvis man er født efter et bestemt år? Læseren inviteres til at tænke med i løsninger.

I *Gambling* er det en anden afhængighed, der tages under behandling. Bogen fortæller om de mange forskellige typer spil, vi fristes til at bruge penge på, og forklarer i kapitlet *Gam(bl)ing* om de mekanismer, der på længere sigt kan bringe os videre til at gamble med penge. Selvom penge ikke umiddelbart er en del af gaming-verdenen, er der alligevel elementer som *skin bet* og *loot boxes*, der lægger op til chancer for at vinde noget af det, man ellers skal bruge tid på at opnå i selve spillet. Det betyder altså, at børn og unge i en tidlig alder præsenteres for en verden, der senere kan friste dem til at gamble med rigtige penge og måske føre til ludomani.

Sort hat, hvid hat og grå hat – ja en hacker findes i mange farver. Der er de

sorte og onde, som vil afpresse dig. Der er de hvide og etiske hackere, som hjælper firmaer med at finde huller i virksomhedens sikkerhed, så de kan lukkes i en fart. Og så er der de grå, som lige afventer situationen, inden de giver deres viden videre til enten de gode eller de onde ... Hvordan kan du selv undgå at blive udsat for hacking? Der er muligheder for at beskytte sig selv, men vi er godt nok oppe imod vilde kræfter! Læs mere om alt det i *Hacking*.

Bøgerne er flot opbyggede med farvefotografier, grafer, faktabokse, indholdsfortegnelse, stikord og en overskuelig og letlæselig brødtekst. Et layout, som også vil tiltrække de unge læsere, som ikke kan overskue at læse for meget tekst.

Det er oplagt at inddrage bøgerne i en book talk, hvor man fortæller om både skøn- og faglitterære nyheder til de unge læsere. De kan også indgå i et forløb om faglig læsning i dansk eller samfundsfag. Med forsiden fremad i skolebibliotekets reoler har de gode chancer for at nå nysgerrige læsere, der gerne vil læse og lære mere om den virkelighed, de lever i.

Sådan har jeg det – også!

Af Merete Jørgensen, lærer og skolebibliotekar på Allerslev Skole

Mange unge kæmper med tristhed og sorte tanker. De tvivler på sig selv og føler sig modløse og ensomme. Trods et stort fokus på emnet er det ikke bare sådan lige at ændre på det. En vej at gå er at møde andre unge, der har det på samme måde. Unge, som ved fælles hjælp er kommet ovenpå igen og har fundet modet til at sige: *Sådan har jeg det*. Syv unge, som kender hinanden fra online fællesskaber, står frem i *Sådan har jeg det* og fortæller hudløst ærligt deres historier. Historier, der handler om angst, ADHD og andre diagnoser, spiseforstyrrelser, forældre, ensomhed, lavt selvværd, mobning og meget mere.

De syv unge er nu et sted i 20'erne, og reflekterer over, hvad der skete i deres barndom og ungdom. De fortæller om, hvordan de fik det bedre eller blev mere afklarede. Bogen er blevet til i et samarbejde med Psykiatrifonden, som i efterordet giver unge mennesker gode råd med på vejen. *Gode råd til at sige det højt*, men også om i hvilke fora, det

er klogt og uklogt at udlevere sig selv. Bogen slutter af med en oversigt over steder, du kan henvende dig, hvis du har brug for hjælp.

Barndomsfotos af de syv unge indleder de personlige fortællinger. Kapitelskift markeres med farver og de fremhævede citater gengives i rosa og blå. Bogen er indbydende at gå til og trods det tunge emne, forekommer den ikke tung – men positiv og håbefuld. Svære emner bliver skildret, men med det fokus at aftabuisere og anvise veje at gå.

Udover de personlige historier inddrager bogen undersøgelser blandt unge samt tankevækkende citater fra unge og voksne. Sarah, 19 år siger: "Du fortjener en plads i verden." Måske bogen her kan hjælpe et ungt menneske til rent faktisk at tro på det – jeg tror, at den kan bidrage til netop det!

Du er god nok

"Du er altid god nok. Men vi er her, når du bliver i tvivl. Hos os kan du dele dine tanker, læse eller lytte til andres. Vi er her for dig." Sådan skriver organisationen

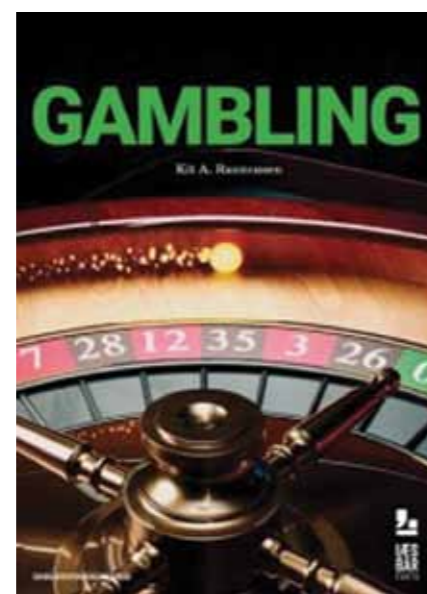
Girl-Talk om sig selv på deres hjemmeside. I anledning af GirlTalks 20-års jubilæum samler Anna Bjerre, psykolog og grundlægger af GirlTalk, op på de emner, der ofte fylder hos unge piger.

Pigetanker – Om at være ung består af uddrag af henvendelser, som organisationen gennem årene har fået fra unge piger om ensomhed, familie, venner, forventninger, selvværd, kærlighed og krop samt gode råd og forklaringer på både stort og småt. I bogens indledning stilles spørgsmålet: Skal man være lykkelig hele tiden? Et godt sted at starte. For ja, vi - og også de unge - skal lære, at det gode liv ikke handler om at skulle føle sig lykkelig hele tiden.

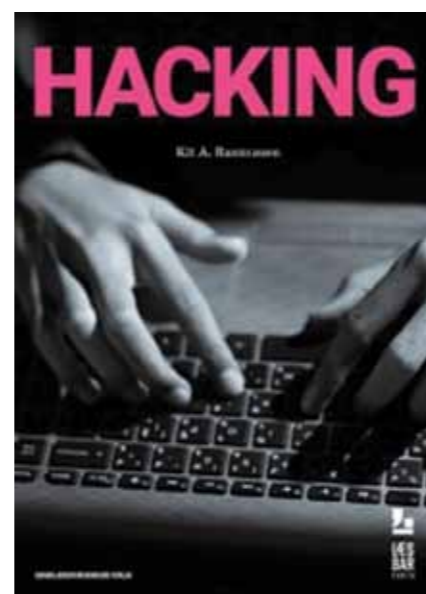
Bogen forholder sig også til spørgsmål som: "Hvad er du formet af?" og "Hvem vander dit selvværd?". Bogen har et lækkert layout, holdt i lilla og rosa farver, og gode tegnede illustrationer og fremhævede citater, der vil fange læserens øje og give lyst til at fordybe sig i teksten og dermed finde støtte til at håndtere de tanker, der presser sig på – når krop og sind er under ombygning. ■

Nikotin
Forfatter: Dorte Lilmoose
Sidetal: 40
Lix: 16
Dansk lærerforeningens Forlag 2024

Gambling
Forfatter: Kit A. Rasmussen
Sidetal: 40
Lix: 15
Dansk lærerforeningens Forlag 2024

Hacking
Forfatter: Kit A. Rasmussen
Sidetal: 40
Lix: 17
Dansk lærerforeningens Forlag 2024

Pigetanker - Om at være ung
Forfattere: Anna Bjerre, Girltalk.dk
Sidetal: 192
Politikens Forlag 2024

Sådan har jeg det: Mentalt helbred - syv unge fortæller om at have det svært
Forfattere: Natasha Høyer, Sonja Lovdal, Malene Severinsen, m.fl.
Sidetal: 276
Alvilda 2024

Nuttede og seje dyr – altid et sikkert hit!

Af Merete Jørgensen, lærer og skolebibliotekar på Allerslev Skole, Lejre

Seks søde kæledyr er en fagbog om et elsket emne til indskolingen. Et emne, man bare ikke kan få for mange bøger om! I 6 kapitler præsenteres vi for hamster, hund, kanin, kat, marsvin og undulat. Kapitlerne er bygget op på samme måde: Sådan ser den ud, Sådan passer du den, Sådan er den og Sådan lever den. Ved at gentage kapitelopbygningen støtter det læsningen for det barn, der gerne vil læse hele bogen.

Udover en meget læsevenlig tekst og forskellige fagbogselementer som indholds- og fagordsfortegnelse er bogen fyldt med flotte og nuttede fotos af de kære kæledyr. Nogle er omkranset af billeder af det, de spiser, og illustrationerne giver dermed i sig selv masser af informationer. Andre billeder har ord og pile placeret, så man på den måde får hjælp til at læse sværere ord som knurhår, kløer og vokshud.

Mangler indskolingen et fælles klassesæt med en nyere fagbog, er *Seks søde kæledyr* et virkelig godt bud.

Den har fokus på at lære børn om fagbøger, den er læsevenligt opbygget med gentagelser af sætningsstrukturer og ord. Fagord er markeret i teksten, og de bliver forklaret bag i bogen. I voksenteksten bagerst i bogen gives ideer til, hvordan eleverne kan arbejde aktivt med det sproglige eller læsefaglige område. Her er ideer til, hvordan vi undersøger en fagbog og får styr på de forskellige fagbogselementer med opgaver som: beskriv billedet, kom rundt om et fagord fx i spillene memory og fisk, lav en folde-bog eller en flip-flap.

Om serien *Læsefokus* fortæller forlaget, at det er en serie af selvstændige læsebøger til 0.-3. klasse, og at bøgerne er velegnede til både differentieret læseundervisning og fælles klasseundervisning.

Dyrenes dronninger handler om dyreverdenens hunner. De er store og stærke, og det er dem, der styrer showet. Forfatter Mogens Trolle er zoolog med speciale i pattedyr og prisbelønnet dyrefotograf. Han fortæller om mange fascinerende dyr fra alle kontinenter med særligt fokus på de seje hunner.

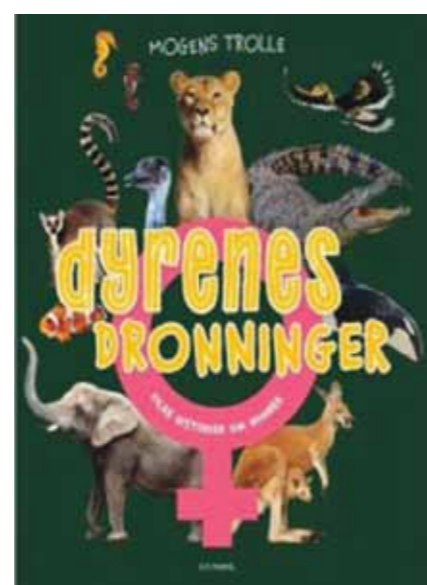
Om næsebjørnen som trods sin vægt på bare 2-7 kg hører vi, at hunnerne er hidsige, barske og modige, og at de tør tage kampen om mod langt større rovdyr. Man har set en flok næsebjørne dræbe en anakonda, der havde taget en af flokken.

Mange dyrehunner er nogle barske nogen, man nødig vil være uvenner med! Bogens flotte fotografier vil uden tvivl give mange børn lyst til at gå på opdagelse og lære mere om gamle kendinge som kænguruer, savanneelefanter og isbjørne – men også om de mere ukendte som kampløbehøne, klippegrævling, jomfrugekko og mange flere. Udover fantastiske fotografier er der faktabokse og en oversigt over de engelske og videnskabelige navne på dyrene, hvis man har lyst til at nørde lidt videre om et særligt dyr.

Bogen kan læses selvstændigt af de fleste elever på mellemtrinnet, men vil også være oplagt for yngre læsere at gå ombord i sammen med en voksen. Dyrebøger er altid et hit på skolebiblioteket. Denne her skal nok også blive flittigt udlånt!

Seks søde kæledyr
Forfatter: Hanne Broager
Sidetal: 80
Lix: 7-8
Serie: Læsefokus
Gyldendal 2024

Dyrenes dronninger – Vilde historier om hunner
Forfatter og fotograf: Mogens Trolle
Sidetal: 112
Gyldendal 2024

Når børn arbejder sammen

Af Eline Mørch Jensen, redaktør

Et mystisk lys i Bluebell er første bog i Mette Vedsøs nye krimiserie for børn mellem ca. 8-12 år. Handlingen udspiller sig i den lille by Bluebell i Skotland, hvor Babett og hendes forældre slår sig ned i et gammelt slot for at drive et bed & breakfast. De kommer fra en lejlighed i Edinburgh, hvor forældrene efterhånden er blevet trætte af at arbejde for meget, men hvor Babett trives godt med at bo og gå i skole med sine gode venner Polly og Louis. Men hun har jo heller aldrig prøvet andet.

Lidt mod sin vilje overgiver Babett sig lidt efter lidt til tanken om et skift fra sin vante tilværelse. Det hjælper også at hendes mor lover, at de bare kan rejse tilbage, hvis ikke de falder til. Som om! Man kan da ikke bare lige sælge et slot og flytte tilbage, hvis alle ikke er glade eller hvad? Måske er forældrene en smule naive, men de mener det godt, og Babett er ikke den oprørske type – ikke engang da de opkalder deres bed & breakfast efter hende, selv om hun nu ikke er helt vild med det.

Altså tager hun det nye ind næsten lige så hurtigt som deres hund, Van Gogh (kaldet Gogh), som falder til efter en tissetur eller to. Og man forstår dem faktisk godt, for også som læser føles det helt forfriskende at komme til en egn med hav, klipper, ørne, hvaler og endda palmer, i et land tæt på os, men stadig tilpas anderledes og fremmedartet til at gøre mystikken troværdig ...

Ganske vist ser Babetts nye klasse ved første øjekast ud til at være verdens værste klasse. Der går kun 10 elever, deriblandt Helen og David, hvis familier er både velhavende og magtfulde. De to børn udgør et team og virker også som

om de kan sno deres klassekammerater om lillefingeren. Heldigvis er der også pigen Indra, som kommer fra Moldova, og som ikke ligger under for dem.

Og så er der Hitte, nabodrengen som bor med sin berømte forfattermor Miss Z i tårnet ved siden af. De to klikker lige fra første færd, hvor han pr. brev inviterer hende på te og småkager på byens torv. Hitte og Babett er lige gamle, men Hitte går ikke i Babetts skole længere. I stedet

Sammen med Indra og den gamle veninde Polly i Edinburgh (over en jævnlig internetforbindelse) går Babett og Hitte i gang med at kratte lidt i lillebyens kønne overflade ... De fire venner vil nemlig til bunds i hemmeligheden bag hittebarnet Hittes baggrund. De er modige, arbejder godt sammen og har en veludviklet retfærdighedssans. Og det er ikke småting der kommer for en dag: Det handler om dybe klasseskel og udnyttelse af fattige emigrantarbejdere, ja, sågar om liv og død, og som altid hos Vedsø, er solidariteten med de udstødte til at få øje på.

Dog kan det også være svært at være til overs blandt sine egne, selvom man er mæt og sover i en varm seng. Efterhånden går det op for Babett, at Helen også har sit at slås med, bl.a. en barsk far. Hvem skal redde hende fra at blive hård og dermed fortsætte den onde cirkel? Noget tyder på at det er Babett og hendes venner – særligt nu hvor Hitte har fået mod på at begynde i klassen igen.

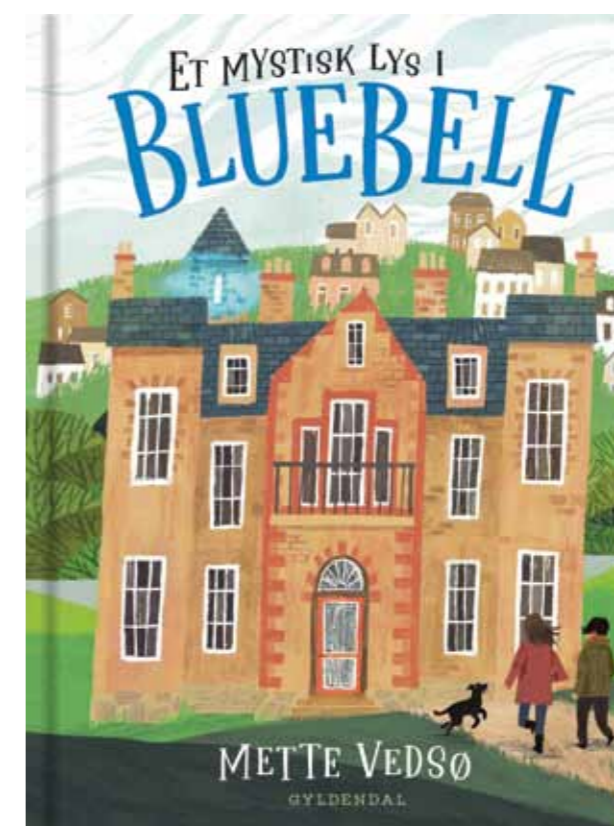
Det bliver spændende at følge deres eventyr i de næste bøger, nok ikke ulideligt-nervepirrende-spændende, mere hygge-spændende, for det er en feel good-krimi, det her! Fortællingen går over stok og sten i et let flydende

sprog, der er smæk på handlingen inden alting løser sig på bedste vis og ender godt til sidst ... i hvert fald i den første bog. Men så er der jo lige det der mystiske blå lys, som stadig står og blaffer – måske er der her lagt i gryden til et godt gys ...

Hitte gemmer på en hemmelighed, som han dog røber for Babett i en vis fart – han er hittebarn og kender ikke sit eget ophav – hvilket måske har en forbindelse til et mystisk blå lys i tårnet, som kun Babett kan se. Præcis hvad lyset dækker over, bliver ikke afsløret her i første bog, men fungerer til gengæld som en effektiv cliffhanger ...

bliver han hjemmeundervist, nok fordi han ikke blev accepteret af klassens toneangivende, Helen og David.

Et mystisk lys i Bluebell
Af Mette Vedsø
125 sider
Gyldendal 2025

Rabblende rebusser

Af Eline Mørch Jensen, redaktør

Tigerens striber og andre historier består af fem små historier fortalt i ord og billeder, som kun kan forstås hvis man læser begge dele og på den måde finder mening i handlingen. Historierne er nemlig rebusser, og kun små, når det gælder sider, ellers store og fulde af rablende store armbbevægelser!

Der er bl.a. historien om tigreren, som får en unge og af ren og skær kærlighed kommer til at slikke dens striber af. Bagefter kan moren ikke kende sin unge og forlader den i det høje græs. Ungen bliver adopteret af en løvinde, men noget er ikke som det skal være. En dag kommer den kloge elefant forbi (elefanten bærer i øvrigt både røde snabelsko og røde

dansesko på hhv. bagben og forben) og spørger "Hvad laver en tiger som dig blandt løver?" Ja, og så må tigreren jo ud at lede efter sine striber.

Tegningerne er fantastiske! Kraftfulde, farverige og flettet ind i Karrebæks super flotte skrift, som snor sig hen over siderne i versaler og sammen med

tegningerne udgør en lige så vigtig del af udtrykket.

Alle historierne handler om dyr, udover tigre, løver og elefanter er der også en (1-som) hund, der søger og til sidst finder en ven, en lidt for renlig vaskebjørn, en skovsnegl uden hus og en forslugen og ret løgnagtig kat. Det hele

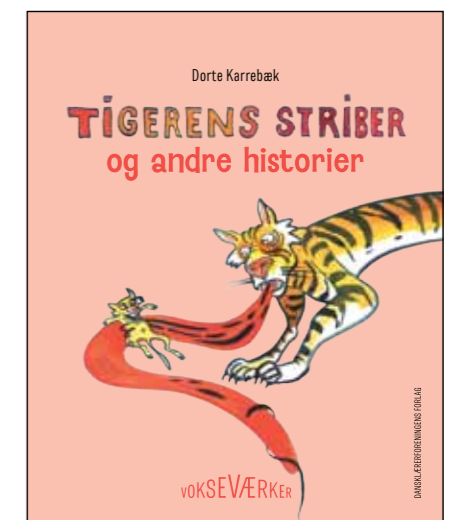
sprudlende sjovt fortalt - og sine steder også ganske udfordrende ...

Eller måske er denne læser bare ude af træning med kreativ hjernegymnastik i form af rebusser, i hvert fald måtte jeg et par gange stoppe op og stramme mig an, før jeg fik det hele med! Så præcis som Dorte Karrebæk skriver til børnene

i sit forord kan det blive nødvendigt at "hjælpe jeres lærer med at forstå, hvad der sker. Voksne er lidt langsomme i det."

Tigerens striber og andre historier er en virkelig inspirerende billedbog at kaste sig over i klassen: først læse og løse Karrebæks rebusser og så i gang med at tegne og skrive sine egne, som kan byttes og afkodes på kryds og tværs i klassen. Wauh, bare wauh!

Dorte Karrebæk er født i 1946 og har skrevet og illustreret langt over hundrede historier og billedbøger for børn og unge, alene og sammen med bl.a. Louis Jensen, Nils Hartmann og Oscar K. Egentlig er hun uddannet reklametegner fra Kunsthåndværkerskolen (nu Designskolen) i København, hvor hun læste fra 1964-68. Hun har illustreret børnebøger siden starten af 1980'erne og debuterede selv som børnebogsforfatter i 1987. Gennem årene har hun modtaget et hav af priser, bl.a. Kulturministeriets Illustratørpris og Børnebogspris, Danmarks Skolebibliotekarers Børnebogspris (sammen med Nils Hartmann) og Statens Kunstfonds livsvarige hædersydelse.

Tigerens striber og andre historier
Af Dorte Karrebæk
Vokseværker

Hvordan løfter vi de læseflade elever?

Af Lykke Winther, læringsvejleder

På Vindinge Skole går 450 elever. De kommer alle fra et lokalsamfund uden for Roskilde – et område præget af "velstillede børnefamilier" med købmanden, kirken og idrætsforeningen som samlingspunkter. Her prioriterer vi skolebiblioteket højt, og det ses: Jeg er ansat næsten på fuld tid som skolebibliotekar og har et budget til bøger. Her vil jeg dele mine tanker om, hvordan jeg arbejder med at udvikle skolebiblioteket og løfte både de læsestærke og læsesvage elever.

Udviklingen af vores skolebibliotek ser jeg som en rejse i luftballon:

- **Målet** er drømmeøen – et sted, hvor alle elever får kvalitet i deres læseliv.
- **Ilden** er dét, der holder os flyvende – vores passion og indsats for læsning.
- **Passagererne** er vores fantastiske skoleelever.
- **Sandsækkene** er de udfordringer, der tynger os, men som vi faktisk kan påvirke.
- **Vinden** er de ydre faktorer, vi ikke kan kontrollere, men som vi må navigere i.

Kom med på rejsen til drømmeøen! Men først skal fundamentet være på plads – for uden et solidt grundlag, kommer luftballonen ikke i luften.

Fundamentet: Fælles tilgang og fagligt sprog

På skolen opdagede vi, at vi manglede et fælles sprog til at beskrive vores pædagogiske tilgang. Derfor gennemgik vi et længere forløb, hvor vi endte med at samle os om ordet "deltagelsesmuligheder". Det handler om at se hver elev og sikre, at alt, hvad vi sætter i gang, bliver vurderet ud fra den enkelte elevs mulighed for at deltage. Kan alle faktisk være

med – både fagligt og socialt? Denne tilgang skulle vi ikke bare bruge i undervisningen, men også på skolebiblioteket. Dernæst tog vi fat på skolebiblioteket og dansklærernes arbejde med litteratur. I danskfagudvalget læste vi op på den nyeste forskning, arbejdede med det brede læsebegreb og dykkede ned i de Fælles Mål. Her blev vi enige om en ny tilgang, som vi kalder: **oplevelse, indlevelse, udlevelse.**

- **Oplevelse:** Eleverne skal møde forskellige typer litteratur – genrer, teksttyper, billedbøger og lydbøger. Det handler om at give dem en oplevelse, der kan stå alene, uden at vi straks dykker ned i analyse og dialog.
- **Indlevelse:** Skab rammerne for refleksion og samtale om det læste.
- **Udlevelse:** Lad eleverne bearbejde oplevelsen kreativt – enten gennem et fysisk eller et digitalt produkt. Her er processen vigtigere end selve produktets kvalitet.

Med denne tilgang på plads var vi klar til take-off i luftballonen. Første stop:

Drømmeøen. Målet: Kvalitet i læselivet

Drømmeøen er for os et sted, hvor alle elever forlader skolen med en stærk læse- og læringskompetence. De skal have så højt et læseniveau som muligt – et niveau, der holder alle dørene åbne for dem, både fagligt og personligt.

Men kvalitet i læselivet handler ikke kun om teknik og kompetence. Vi ønsker, at eleverne også oplever læselyst, motivation og engagement i litteraturens verden. For nogle er det naturligt at dykke ned i bøgernes univers, men for mange kræver det, at vi skaber de rette rammer og fællesskaber. For at nå dette mål arbejder vi tæt sammen:

- Læsevejlederen sikrer overblik over elevernes individuelle læseniveau.
- Skolebibliotekaren sørger for, at relevante materialer er tilgængelige.
- Dansklæreren planlægger tid til individuel læsning og prioriterer fælles litterære forløb i årsplanen.

For at nå vores målsætning om kvalitet i læselivet, har vi brug for brændstof – eller sagt på en anden måde: ild til luftballonen.

Ilden. Brændstoffet: Det, der holder os flyvende

For os er denne ild skolefællesskabet, der binder os sammen omkring læsningen.

Bibliotekstid: Den faste rytme i skolens læsefællesskab

Skolens læsefællesskab er bygget op omkring de ugentlige besøg på skolebiblioteket. Alle klasser fra 0.-6. har en fast time med mig hver uge, mens 7.-9. klasse kommer efter aftale. Her får eleverne både litteraturundervisning og individuelle udlån.

Undervisningen kan enten være planlagt af mig alene eller i samarbejde med dansklæreren. Jeg har omkring 200 udvalgte bøger – ca. 20 til hver årgang – som er gode til at skabe stærke litterære oplevelser. Oftest laver jeg et anslog og læser højt med visuel støtte på lærredet.

Disse oplevelser kan enten stå alene eller indgå i længere litterære forløb i dansktimerne, alt efter hvad dansklæreren vælger. Andre gange er litteraturforløbene en del af lærerens årsplan og tilrettelagt på forhånd – og nogle gange samarbejder vi også med folkebiblioteket. På den måde tænker vi "oplevelse" som noget, der starter på skolebiblio-

Foto: Stine Vester

teket, og de første trin af "indlevelse" begynder også her.

Resten af "indlevelse" og "udlevelse" arbejder klasserne videre med i dansk-undervisningen. Når klasserne laver kreative litterære produkter, udstilles de på skolebiblioteket. Det bidrager til skolens læsekultur, fordi eleverne ser, at andre klasser arbejder på samme måde – og det giver fællesskabet et ekstra løft.

For at sikre gode læseoplevelser skal vi have de rette bøger på hylderne – og de skal præsenteres godt. Jeg formidler bøgerne gennem booktalks til hele klasser eller i dialog med den enkelte elev. Indkøbene sker ofte i samarbejde med eleverne selv. Mange kommer spontant med ønsker, mens jeg opfordrer andre til at finde titler, der passer til deres interesser.

De bøger, vi køber til bestemte elever, bliver ofte præsenteret af eleverne selv i klassen. Det skaber en samtale om bøgernes indhold og smitter positivt af på engagementet i læsningen.

Læseuger: Når hele skolen samles om litteraturen

Efter juletid er det tid til ugletid! Højdepunktet i skolens læsefællesskab er de tre årlige læseuger. Læseugerne foregår i dansktimerne og er ikke tværfaglige emneuger. På danskfagudvalgsmøderne planlægger vi årets tema. Vores temaer har været forfatterskaber (Kim Fupz og Kathrine Assels), genrerne lydfortællinger, lyrik, gys, kortprosa og billedfortællinger, samt det lidt mere diffuse greb til læselyst.

Dansklærerne vælger en vinkel og arbejder med et fælles sprog om emnet. Jeg sørger for materialer og idéer til opgavetyper, der passer til de forskellige årgange. Derudover undersøger jeg muligheder for besøg fra forfattere og illustratører eller andre Åben Skole-tilbud. Vi samarbejder også med CFU og folkebiblioteket om at skaffe både fysiske og digitale materialer.

Læsevejlederen og jeg – kaldet læseuglerne – starter læseugerne med morgen-

Collagen af luftballonen her er kreeret af Lykke Winther selv.

sang for klasserne på skift. Her præsenterer vi emnet gennem et "læsecirkus" med både sjov og seriøs formidling af temaet og læsning generelt. Det kan være bookfaces, memes, booktrailers, kortprosa, visual poetry, forfatterkommentarer og andet "gøgl" vi har samlet sammen i løbet af året.

Derefter arbejder klasserne koncentreret med læsning inden for temaet – ofte årgangsvist. I sidste uge af læseugerne er fokus på videndeling. Her er morgensangen arrangeret, så eleverne viser deres arbejde frem for andre klasser gennem udstillinger, digitale præsentationer eller fysiske fremlæggelser.

For at sikre, at alle kan være med på rejsen, er det afgørende at kende dem, vi har med os – vores passagerer. Deltagelsesmulighederne for hver enkelt elev er altid i fokus, så ingen bliver efterladt på jorden, mens luftballonen letter.

Passagererne – Kend dine klasser og elever

At eleverne kommer på skolebiblioteket hver uge, hjælper mig med at opbygge både individuelle relationer og kendskab til deres fælles behov. Jeg kan vejlede dem i deres læsning – både hvad de allerede interesserer sig for og hvad der kunne udfordre dem. En vigtig del af arbejdet er at skabe en god indkøbsstrategi, så biblioteket har det rette materiale: bøger, der matcher deres læseniveau og interesser, men også udfordrer dem lidt. Jeg skal både vide, hvornår de skal have noget de kan spejle sig i, og hvornår de skal rykke lidt uden for deres komfortzone.

De ældste elever kræver særlig opmærksomhed, og her er jeg afhængig af at vores relation er blevet stærk gennem årene. Når eleverne når ca. 6. klasse, er det især vigtigt, at de føler sig hørt, og at de selv får lov at vælge deres læsning – selvom det måske ikke altid stemmer overens med min egen smag. Vi arbejder på at give dem de bedste forudsætninger for at finde materialer, de er motiverede for at læse. Det betyder, at vi nogle gange må justere på, hvordan bibliotekstiden er organiseret – især for de større klasser, som skal komme i mindre grupper for at skabe et mere fokuseret miljø.

Sandsækkene, der tynger os ned – men som vi har indflydelse på

Der er faktorer, som hæmmer opdriften. En af de første udfordringer på vores færd var min egen tilgang som fagperson.

Jeg måtte lære at give eleverne plads til at vælge deres egne bøger og samtidig stole på, at de havde ejerskab over deres læseproces. En anden udfordring har været at justere på lærernes arbejdsmetoder. At implementere et fælles fagligt sprog og sikre, at alle arbejder med den samme litteraturdidaktik, kræver tid og tålmodighed. Vi har arbejdet på at få alle med, og det har været nødvendigt at tage et opgør med gamle metoder, som ikke længere er i tråd med ny forskning.

F.eks. at alle elever skal læse højt i klassen eller læse den samme bog, at der skal indgå analysemodeller i litteraturforløb eller at nogle genrer og modaliteter er mere værdifulde end andre.

Vinden – som vi ikke har kontrol over

Skolens arbejde er underlagt mange eksterne faktorer, som vi ikke kan styre: politiske beslutninger, samfundets udvikling, og ikke mindst de udfordringer, vi møder undervejs, som f.eks. coronakrisen. Vinden kan ændre retning på et splitsekund, og det kræver, at vi er fleksible og tilpasningsdygtige. Men vi har lært at håndtere de ændringer, der opstår, og finde nye måder at arbejde på, selv når vinden slår om.

Hvor landede vi?

At udvikle et skolebibliotek, der favner alle elever og skaber grobund for livslang læselyst, kræver både visioner og hårdt arbejde. Evalueringen af vores arbejde kan ikke kun ske gennem kvantitative data som udlån og testresultater. Det er de kvalitative data, der giver os en sand vurdering. Vi kigger på, hvordan eleverne deltager i undervisningen, hvordan de engagerer sig i litteraturen, og hvordan de bruger biblioteket til at udvikle deres egne læsevaner. Vi ser på, hvordan lærerne samarbejder om litteraturundervisningen, og at ledelsen prioriterer ressourcer til skolebiblioteket. Når alle aktører bidrager til det fælles mål, kan vi se, at vi er på rette vej.

Læs, mærk, gør!

– om verdensvendt og handlerettet litteraturlæsning

Af Anne Kirstine Danmark, lærer og danskfaglig vejleder ved Tranbjergskolen, Louise Hoppe Rasmussen, biblioteksformidler ved Aarhus Bibliotekerne og Ayoe Quist Henkel, lektor ved VIA UC

Hvordan kan elever læse litteratur på mere meningsfulde og handlerettede måder? Dét spørgsmål har dansklærere og PLC-medarbejdere sammen med folkebibliotekarer været optaget af i Tranbjerg ved Aarhus i projektet LÆS, MÆRK, GØR! Det korte svar på spørgsmålet er medbestemmelse, ejerskab og verdensvendthed, hvilket uddybes i artiklen ud fra 8.z.s erfaringer fra Tranbjergskolen.

At smage på og selv vælge bøger

En formiddag i september er 8.z sat stævne til en booktasting på Tranbjergskolens læringscenter. Der er sat borde op med lys og duge, og på hvert bord er bøger lagt klar til eleverne. Bøgerne er i forskellige genrer og sværhedsgrader. Projektet, LÆS, MÆRK, GØR, der er støttet af Udviklingspuljen for folkebiblioteker og pædagogiske læringscentre, er i gang. Eleverne skal vælge en bog og fordybe sig i bogens tematikker og budskaber. Med afsæt i dette skal eleverne skabe et produkt eller en intervention, der formidler indhold fra bogen, så det skaber noget for andre – noget ud i verden.

Men først vælges en bog. Eleverne skal i løbet af booktastingen lave noter og

umiddelbare bedømmelser af en række bøger og på baggrund af dette udpege to bøger, der har vakt deres interesse. Ud fra elevernes noter etableres grupper, der skal læse og arbejde med den samme bog. Det er altså bogvalget, der styrer gruppesammensætningen.

At eleverne selv vælger de romaner, de læser og arbejder med, er en ændring i forhold til den praksis, som 8.z normalt oplever. Typisk skal de læse en roman,

som læreren har valgt efter sparring med kollegaer, og de læser normalt den samme roman. Flere elever peger i efterfølgende interviews på, at det havde en stor betydning for deres motivation for projektet, at de selv havde valgt den bog, som de ville arbejde med.

Første gang grupperne mødes om bogen, skal de aftale løbende deadlines for læsningen af den. Undervejs skal de gøre sig tanker om, hvilke temaer og

budskaber de bliver mest optaget af. Den første fase af forløbet kalder således på fordybelse, selvstændighed og ansvar hos eleverne.

At sætte eleverne og deres læsning fri

Fordybelse og ejerskab over projektets forløb betyder en ændring i lærerpraksis. 8.z's dansklærer, Jan Vennevold, beskriver sin lærerrolle som mere tilbagetrukket og guidende:

”Det var interessant at se. Læsegrupperne skulle selv arrangere, hvornår og hvor meget de skulle læse. Normalt er der altid et par elever, der ikke har læst hele bogen, men det lykkedes i dette projekt, da de selv skulle koordinere.”

Det, at eleverne frit kan vælge bøger, betyder, at man som lærer ikke kender alle de bøger, som eleverne arbejder med. Jan Vennevold fortæller, hvordan han på den ene side ikke kan sikre sig,

at eleverne får det ud af romanerne, som de skal, eller om de bevæger sig i en uhensigtsmæssig retning. På den anden side beskriver han, hvordan det, efterhånden som projektet skred frem, kom til at virke mindre vigtigt, da han mærkede elevernes motivation, og at det var det, som de blev optaget af i mødet med det enkelte værk, der fik lov til at komme i fokus.

”Det er et kontroltab, men der er kommet noget ud af det, som der ellers aldrig var kommet ud af det. Stort kontroltab for mig, men stor læring. At sætte eleverne fri og sætte deres læseforståelse fri.”

I dette projekt er der ikke fokus på traditionel litteraturanalyse af fx bøgernes virkemidler og genretæk, og der er heller ikke en forudbestemt tanke om, hvad eleverne skal have ud af at læse bøgerne. I stedet skal eleverne formulere, hvad *de* mener, at bogen gerne vil sige til verden, eller hvilke tanker bogen har sat i gang hos dem. At arbejde på denne måde er også noget, som eleverne har fundet motiverende, som Julie fra 8.z udtrykker det:

”Der er en mening med, vi læser bogen. Det er ikke bare, fordi vi skal læse den.”

Hvad kan jeg bruge teksten til i mit og andres liv?

Julie, Viola og Dianna fra 8.z. har læst Lise Villadsens *Tigerhjerte* (Gyldendal, 2018). Deres opgave er nu at kommunikere vigtige temaer og budskaber på en måde, der skaber refleksion hos borgerne i Tranbjerg. Viola fortæller om deres valg:

”Vi vælger at lave et spil, fordi de personer, der er med i bogen, har nogle slemme dilemmaer, og så tænkte vi, at vi kunne lave et spil, hvor man kunne svare på deres dilemmaer.” Dianna følger op: ”Give dem et råd.” På den måde beder ▶

8.z. er til fernisering af udstillingen med deres produkter på Tranbjerg Bibliotek. Foto: Sofie Dreijer

de omverdenen forholde sig til skilsmis-seproblematikker og andre centrale problemstillinger fra bogen.

En anden gruppe, Noah, Ali, Simon og Frederik har valgt *Det bedste til mig og mine venner* af Jonas Kleinschmidt (Gyldendal, 2023). De fortæller, at bogen blandt andet handler om en, "der er bange for at blive smidt ud af fællesskabet". Derfor valgte de at lave plakater med spørgsmål som "Er du tryk ved dine venner?", "Er du sammen med de rigtige mennesker?" og "Hvem træffer dine valg?". Plakaterne hængte de op ved et busstoppested, ved et centralt lyskryds og på biblioteket, og på den måde opfordrede de andre til at tænke efter og eventuelt handle i deres egne liv.

At læse og arbejde med litteratur på denne måde har nogle indbyggede differentieringsmuligheder. I 8.z. er der også en gruppe, hvoraf to af eleverne er nye, da de lige er kommet fra en modtagerklasse og derfor stadig arbejder med at tilegne sig det danske sprog. De valgte den ordløse billedbog A af Pavel Cech (Vild Maskine, 2022) og forklarer: "Vi har læst bogen A. Bogen viser et samfund, hvor der er et diktatur og man ikke har nogen rettigheder. Vi vil gerne

fortælle med vores plakat, at man skal sætte pris på sine rettigheder og ikke give dem væk. For ellers kan det ende ligesom i A. Derfor er der et kamera bag lågen, så man kan føle, hvordan det er at blive overvåget."

En anden gruppe havde valgt bogen *Før vi går i sort* af Michala Elk (Jensen & Dalgaard, 2024) og laver "en planche fyldt med dårlige nyheder udenpå for at vise, at de fylder meget, men når man åbner den og kigger efter, så er der også mange gode nyheder. Det er vigtigt at huske." Andre grupper lavede kreative produkter som en et maleri, en stor foldebog og et hoved fyldt med tvangstanker. Det sidste eksempel er ud fra romanen *Kvantespring* af Lise Villadsen (Gyldendal, 2020) og med en opfordring til at tale med andre og søge hjælp, hvis man er i en lignende situation. Samlet arbejder 8.z. altså med udsagnene og budskaberne fra deres valgte bøger på meget forskellige måder og appellerer til andre og til handling på lige så forskellige måder.

Af elevinterviewene fremgår det, at de oplever arbejdsformen som anderledes, end de er vant til. Det, der træder frem, er, at arbejdsformen virker mere fri, og eleverne er glade for både at have haft medbestemmelse i forhold til valg

af bog, læsemængden i perioden og det endelige produkt. Jan Vennevold reflekterer afsluttende over, hvordan projektet har været med til at udvikle hans faglighed. Hvor meget det giver, når eleverne får ejerskab over deres arbejde. Som med andre forandringer konkluderer han også, at arbejdsformen kræver øvelse og træning:

"Det kræver noget erfaring både for dem og mig. Der er flotte budskaber, men hvordan får vi budskaberne endnu mere personlige og bredere ud? Det kræver tilvænning og fokus på, at man godt må bevæge sig ned ad en aktivistisk sti."

Fernisering på folkebiblioteket

Afslutningsvis udstiller eleverne deres produkter, og Tranbjerg Bibliotek, der ligger i det lokale indkøbscenter, inviterer til fernisering med bobler. Eleverne fremlægger her deres arbejde og de tanker, de har gjort sig. I tiden efter ferniseringen kan biblioteksgæster besøge udstillingsområdet, hvor elevernes kreationer pynter og vækker interesse – både fra nære familiemedlemmer, men også fra brugere af biblioteket, der nysgerrigt lod sig rive med af de meget forskellige installationer i biblioteksrummet. På den måde får elevernes handlerettede arbejde autentiske modtagere i lokalsamfundet. Det er ikke blot lærere og andre skoleelever, der får glæde af de erfaringer, som eleverne gør sig i projektet, men det rækker ind i det lokale samfund, som de også er en del af.

Samarbejde mellem skolen og biblioteket kan dermed bygge bro således, at biblioteket ikke blot bliver en forlængelse af skolerummet, men giver elevernes arbejde en plads i en offentlig virkelighed uden for skolen. Sådan bliver en sekundær målgruppe (byens borgere) involveret indirekte i det arbejde, der bliver brugt kræfter på i den lokale skole. Eleverne ved allerede fra forløbets start, at deres produkt og/eller handling skal udstilles uden for skolen og være med til at skabe samtale, debat og eftertanke, som gør det meningsfulde og motiverende for den enkelte.

At tage litteraturen med ud i verden

At læse og arbejde med litteratur på en mere skabende og handlerettet måde i danskfaget går i tråd med nyere

En collage af nogle af 8.z's produkter. Foto: Sofie Dreijer

tendenser i litteraturpædagogikken, der overordnet kan betegnes som en orientering mod verden, dvs. en verdensvendthed (Henkel 2023, Fibiger et al. 2024). Måske har der været en tendens til at tale om litteratur, om genrer, analyseniveauer og virkemidler frem for at mærke litteraturen, nænsomt komme ind i den og gøre noget ud fra den.

Eleverne skal ikke på afstand af teksten, men stille sig foran den, lytte til den og bruge den i deres eget og andres liv.

Romanlæsning i skolen skal ikke altid foregå i lukkede klasserum, men netop ud i verden og undersøges i forskellige sammenhænge med fokus på: Hvad siger teksten mig om verden, om samfundet og om mig selv? Hvad kan denne litteratur bruges til i mit eget og andres liv? Her er der fokus på, hvordan elevernes læseoplevelser kan bidrage til handlekraft og -mod. Får de lyst til at gøre noget aktivt på baggrund af litteraturen? Enten i forhold til sig selv eller deres omverden. Samarbejdet mellem PLC-medarbejdere,

dansklærere og folkebibliotekarer er oplagt i en sådan mere verdensvendt og handlerettet litteraturlæsning.

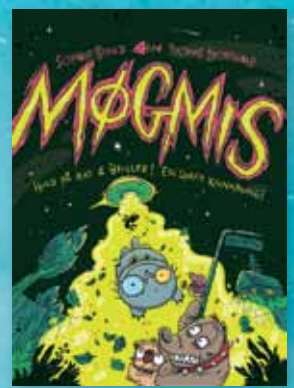
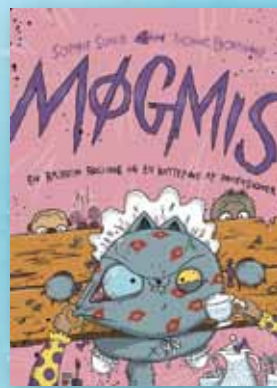
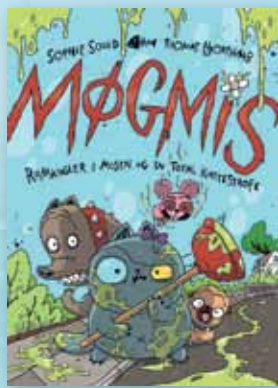
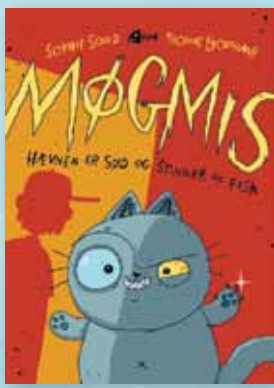
Litteratur

Fibiger, J. et al. (2024). Verden i litteraturen – Litteraturen i verden. Litteraturpædagogiske positioner og potentialer. Samfundslitteratur.
Henkel, A.Q. (2023). Børnelitteratur i en medietid. Mellemværender mellem litteraturteorier, udtryksformer og læsere. Samfundslitteratur.

Elever fra 8.z. smager på forskellige bøger på Tranbjergskolens bibliotek. Foto: Sofie Dreijer

GRAPHIC NOVELS

FRA GADS FORLAG

gads børnebøger

